

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Postoj intaktních žáků k žákům s mentální retardací v rámci ubytování na
Internátě SOU Valašské Klobouky

Lucie Králíková

Olomouc 2024
Ph.D.

doc. Mgr. Dita Finková,

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod odborným vedením vedoucí práce. Dále prohlašuji, že veškeré podklady, ze kterých jsem čerpala, jsou v seznamu použité literatury.

Valašské Klobouky 17. 4. 2024

.....

Lucie Králíková

ANOTACE

Jméno a příjmení	Lucie Králíková
Katedra	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce	doc. Mgr. Dita Finková, Ph.D.
Rok obhajoby	2024

Název práce:	Postoj intaktních žáků k žákům s mentální retardací v rámci ubytování na internátě SOU Valašské Klobouky
Název v angličtině:	The attitude of intact pupils towards pupils with mental retardation during accommodation at a boarding school SOU Valašské Klobouky.
Anotace práce:	Cílem bakalářské práce s názvem Postoj intaktních žáků k žákům s mentální retardací v rámci ubytování na Internátě SOU Valašské Klobouky je problematika žáků s mentálním postižením ubytovaných na Internátě, a také postoj intaktních žáků k žákům s mentální retardací v rámci ubytování. Pomocí dotazníkového šetření se budeme snažit zjistit jaký vliv má mentální postižení na volnočasové aktivity žáků.
Klíčová slova:	žák, mentální retardace, internát, volnočasové aktivity
Anotace v angličtině:	The aim of the bachelor thesis entitled "Attitude of mainstream students towards students with mental disabilities in the context of accommodation at the Boarding School of Valašské Klobouky" is to address the issue of students with mental disabilities accommodated at the Boarding School, as well as the attitude of mainstream students towards students with mental disabilities in the context of accommodation. Through a questionnaire survey, we will attempt to determine the impact of mental disabilities on students' leisure activities.
Klíčová slova v angličtině:	student, mental disability, boarding school, leisure activities
Přílohy vázané v práci:	dotazník, seznam pojmů a zkratk, seznam tabulek a grafů
Rozsah práce:	83 stran
Jazyk práce:	český

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce doc. Mgr. Ditě Finkové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, připomínky a odborné konzultace při zpracování mé bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat respondentům, kteří byli ochotni se mém výzkumu podílet a v neposlední řadě bych chtěla poděkovat svému manželovi, rodině a přátelům, za velkou oporu při psaní bakalářské práce a celou dobu studia.

Obsah

ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1 STŘEDNÍ ODBORNÉ UČILIŠTĚ VALAŠSKÉ KLOBOUKY	6
1.1 Škola	6
1.2 Domov mládeže	9
1.3 Internát	12
1.4 Volnočasová nabídka ubytovaných žáků.....	13
2 MENTÁLNÍ RETARDACE	18
2.1 Vymezení pojmů.....	18
2.2 Etiologie.....	20
2.3 Klasifikace a charakteristika mentálního postižení	21
2.4 Osobnost jedince s mentálním postižením.....	25
2.5 Edukační systém určený osobám s mentálním postižením.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
3 POSTOJ INTAKTNÍCH ŽÁKŮ K ŽÁKŮM S MENTÁLNÍ RETARDACÍ V RÁMCI UBYTOVÁNÍ NA SOU VALAŠSKÉ KLOBOUKY.....	31
3.1 Charakteristika výzkumu, stanovení cílů, hypotéz, metodologie	31
3.2 Charakteristika výzkumného vzorku a místa šetření	32
3.3 Výsledky výzkumného šetření a jejich prezentace	34
3.4 Doporučení pro praxi	66
ZÁVĚR.....	68
POUŽITÁ LITERATURA.....	69
PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK PRO INTAKTNÍ ŽÁKY NA DOMOVĚ MLÁDEŽE PŘI SOU VALAŠSKÉ KLOBOUKY.....	74
PŘÍLOHA B – DOTAZNÍK PRO ŽÁKY NA INTERNÁTĚ PŘI SOU VALAŠSKÉ KLOBOUKY	78
SEZNAM POJMŮ A ZKRATEK.....	81
SEZNAM TABULEK.....	82
SEZNAM GRAFŮ.....	83

ÚVOD

V dnešní době jsou lidé s mentálním postižením již běžně začleněni do společnosti a nejsou tak odsouváni do pozadí, jako tomu bylo v dobách minulých, kdy je společnost zavírala do různých zařízení a speciálních ústavů. Přesto byl v této oblasti zaznamenán obrovský pokrok, kdy můžeme konstatovat, že stále ještě nejsme u konečného cíle. Proto i společné bydlení na internátě a v domově mládeže může přinést často takové jevy, které je potřeba řešit.

Společné soužití může posílit porozumění a respekt vůči odlišnostem mezi žáky a to v důsledku povede k utváření tolerantnějšího prostředí ve skupině. Žáci s různými potřebami mohou vyžadovat různé metody výchovy, což začne podněcovat vznik nových různorodých vzdělávacích metod, které lépe odpovídají žákům s těmito potřebami. Společné soužití také přinese lepší sociální integraci a posílení sebevědomí u všech žáků ve výchovné skupině, vytváření přátelství napříč různými skupinami a zlepšení mezilidských vztahů.

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část se zaměřuje na popis Středního odborného učiliště Valašské Klobouky, kde se nachází nejen škola, ale také domov mládeže a internát. Spolu s obrazem školy je popsána nabídka volnočasových aktivit pro ubytované žáky. V další kapitole nastíním mentální retardaci, zaměřím se na vymezení pojmů, etiologii, klasifikaci, charakteristiku mentálního postižení a osobnosti jedince s mentálním postižením. Teoretická část vychází z odborné literatury a dalších zdrojů, mezi které patří webové stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT) a webové stránky volnočasových organizací.

Praktická část bakalářské práce se dotýká problematiky společného ubytování žáků intaktních a žáků s mentální retardací. Šetření se uskutečnilo mezi ubytovanými žáky v Domově mládeže a Internátu na SOU Valašské Klobouky, a to pomocí anonymních dotazníků. Výzkumná část zahrnuje charakteristiku výzkumu, stanovení cílů, hypotéz a metodologii a dále data získaná anonymním dotazníkovým šetřením a interpretaci získaných dat. Anonymní dotazníky byly distribuovány během společných schůzek s vychovatelkou, které probíhají v těchto ubytovacích zařízeních pravidelně každý týden.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část přináší představení školy, okolí školy, domova mládeže, internátu a nabídky volnočasových aktivit pro ubytované žáky. Dále se zaměřím na vymezení pojmů mentální retardace, etiologii mentálního postižení a osobnosti jedince.

1 STŘEDNÍ ODBORNÉ UČILIŠTĚ VALAŠSKÉ KLOBOUKY

Střední odborné učiliště je součástí středního školství a je školou poskytující vyšší sekundární vzdělávání v úrovni mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (International Standard Classification of Education) ISCED 3A nebo ISCED 3C. Přípravuje žáky v různých učebních oborech pro výkon různých povolání a zajišťuje teoretické a praktické vyučování a také výchovu mimo vyučování. Obvyklá délka učebního oboru je tři roky, výjimkou jsou dva roky, pouze v maturitních oborech jsou to čtyři roky (Průcha et al., 2009, s. 289).

1.1 Škola

„Historie školy se začala psát 5. listopadu roku 1923, kdy byl otevřen 1. ročník zemské odborné školy hospodářské ve Valašských Kloboukách, a to v domě č. 172 bývalého zemského poslance a starosty pana továrníka Františka Šerého, který ochotně propůjčil dvě světnice a předsíň, aby mohla roku 1923 škola začít vyučovat. První správce školy byl Josef Sklenář, bývalý odborný učitel hospodářský na zemské rolnické škole ve Velkém Meziříčí. Na svůj nový úřad nastoupil dne 15. října. Na škole byl zřízen žákovský fond, který zanedlouho vzrostl na částku 1.460 Kč uložených u místní městské spořitelny. Mezi prvními dárci byli místní advokát pp.Jhl Dr. Leopold Šípek, p. Ignát Kremel a starosta města Jan Pechanec. První a největší starostí školy bylo zajistit škole stavební a užitkové pozemky, o které se s největším úsilím zasloužil starosta města. První ročník 1924/1925 proběhl na dosavadním místě, ale druhý ročník byl již zajištěn ve zdejší měšťanské škole. Mezi vyučované předměty patří náboženství, odborné předměty, mravouka, občanská výuka, zeměpis, dějepis, čeština a hospodářské předměty“ (SOU VK, nedatováno).

Během dalších desetiletí škola několikrát změnila svůj název a vyučovat se nepřestalo ani v časech druhé světové války.

Mezi hlavní obory dlouhá léta patřily tyto:

- opravář zemědělských strojů,
- traktorista – mechanizátor,
- mechanik opravář zemědělských strojů,
- zemědělec – hospodyňka,
- orovoz služeb,
- technickoadministrativní pracovník,
- automechanik.

Na konci 60. let byl postaven nový domov mládeže a byla provedena přestavba hlavní školní budovy. Mezi téměř padesátkou zaměstnanců bylo 10 učitelů, 14 mistrů odborného výcviku, 6 vychovatelů a zbytek tvořili nepedagogičtí pracovníci. Počet žáků se pohyboval kolem 250. Škola neustále bojovala s nedostatkem vyučovacích prostor jak pro teorii, tak pro odborný výcvik. V roce 1982 byla uvedena do provozu nová hala odborného výcviku a postupně přibýly tři nové učebny. Během 90. let minulého století byly zrekonstruovány zámečnické dílny, byla provedena kompletní plynofikace areálu, oplocení areálu a vybudovány byly obráběcí dílny, mycí linka pro automobily a starší budovy byly přestavěny na stanici technické kontroly.

Na začátku roku 2006 se Učiliště zemědělské sloučilo s Odborným učilištěm a vzniklo Střední odborné učiliště Valašské Klobouky. Přibýly obory stavebního zaměření – zedník, zdravotnické obory – ošetrovatel a pečovatelské služby, otevírá se nástavbové studium – obor podnikání. Odborné učiliště přináší výuku se zaměřením na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V roce 2010 škola prošla velkou rekonstrukcí. Škola tak v průběhu mnoha let prošla různými změnami a modernizací v souladu se změnami ve vzdělávacím systému a potřebami trhu práce. Nabízí vzdělání v různých odborných oborech, jako jsou například obory zaměřené na techniku, řemesla, ekonomii či informační technologie (SOU VK, nedatováno). Současná nabídka oborů je velmi rozmanitá, tak jak ukazuje nabídka níže, kdy obor opravář zemědělských strojů patří už několik let mezi nejvíce navštěvované obory.

Tříleté učební obory typu H:

- mechanik opravář motorových vozidel (automechanik),
- opravář zemědělských strojů,
- kuchař-číšník,
- malíř a lakýrník,

- zedník
- ošetřovatel.

Škola motivuje žáky preferovaných oborů k dobrým výsledkům ve vzdělávání prostřednictvím stipendijního řádu, který zaručuje žákům s dobrými studijními i pracovními výkony finanční odměny. Za kvalitní produktivní činnost v rámci odborného výcviku v dílnách školy i na pracovištích smluvních firem žáci dostávají odměnu.

Tříleté učební obory typu E, které jsou především určeny pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami:

- malířské a natěračské práce,
- pečovatelské služby,
- strojírenské práce,
- zednické práce,
- stravovací a ubytovací služby.

Čtyřletý studijní obor typu M:

- veřejnosprávní činnost.

Dvouletý nástavbový studijní maturitní obor typu L:

- podnikání; jedná se o nástavbové studium, podmínkou je ukončení učebního oboru, jak pro naše absolventy, tak pro žáky z jiných škol.

Ve škole aktivně pracuje Školská rada na SOU VK, která má tři členy: zástupce zřizovatele, zástupce pedagogů a zástupce zletilých žáků a rodičů nezletilých žáků. Pravidelně zasedá také žakovský parlament, který je tvořen zástupci z jednotlivých tříd a ročníků a který také slouží jako poradní orgán ředitele a vedení školy.

Díky projektu Erasmus+ je navázána mezinárodní spolupráce, v rámci ní pravidelně probíhají několikátýdenní zahraniční stáže, v posledních letech například v Miláně, Budapešti, Vídni a Malaze.

„Z důvodu demografického poklesu žáků se naše škola zaměřuje i na celoživotní vzdělávání a od roku 2010 se stává Centrem dalšího vzdělávání. Naši školou tak procházející desítky absolventů z řad dospělých, kteří si zde doplňují, a rozšiřují své vzdělání v rámci celé řady rekvalifikačních kurzů (SOU VK, nedatováno).

1.2 Domov mládeže

Ukončení základního vzdělávání a přechod na střední školu je pro mnohé žáky velký životní krok. Musejí opustit svoji sociální skupinu, změnit prostředí, návyky učení, doposud známá místa, a začnou být více tlačeni k samostatnosti a budování nových sociálních vztahů. Žáci tak mnohdy vůbec poprvé vyrážejí do světa (na internát, do domov mládeže, kde se musejí naučit jinému dennímu režimu a opět se seznamovat s dalšími vrstevníky). Na žáky tak je kladena vyšší psychická zátěž a zvládnout přechod jim má usnadnit výchovně-vzdělávací činnost domova mládeže. Vychovatel tak zde nejen že zajišťuje odborný, kvalifikovaný dozor, ale zčásti nahrazuje funkci rodiče nebo kamaráda. U vychovatele a žáka je důležité navázat neformální vztah. Vychovatel by měl žákům zabezpečit dostatek prostoru k vyjádření jejich osobních dojmů a pocitů a v přátelské atmosféře vést osobní rozhovory (Pávková et al., 2002).

Průcha uvádí že, „*Vychovatel je pedagogický pracovník, působící ve školách a školských zařízeních ústavní a ochranné výchovy a v oblasti výchovy mimo vyučování.*“ (Průcha et al., 2001, s. 279).

Domov mládeže (dále jen DM) patří mezi školské ubytovací zařízení, které zajišťuje žákům středních a vyšších odborných škol celodenní ubytování, stravu a výchovně-vzdělávací činnost, která navazuje na obsah práce středních škol. Kromě toho jsou zde žáci pod kvalifikovaným dohledem vedeni k aktivnímu využití svého volného času a samostatné přípravě ke studiu, a je jim zde částečně nahrazeno rodinné prostředí. Pokoje jsou adekvátně vybaveny, aby zde byl dostatečný prostor k odložení osobních věcí a aby se zde žáci cítili spokojeně. Domovy mládeže jsou zřízeny buď samostatně, nebo jsou součástí škol (Pávková, 2002).

Fungování domova mládeže se řídí několika předpisy. Mezi nejdůležitější patří kromě zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení), vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, a vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování (Sbírka zákonů, 2004, 2005)

Stěžejní pro domov mládeže je vyhláška č. 108/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů., která v první části blíže specifikuje školská výchovná a ubytovací zařízení. Vyhláška zmiňuje celkem tři typy zařízení, a to domov mládeže, internát a školu v přírodě.

Přijímání žáků k ubytování je v kompetenci ředitele domova mládeže, pokud je domov mládeže součástí školy, rozhoduje o přijetí žáka k ubytování ředitel školy na základě podané přihlášky, kterou podávají zákonní zástupci nezletilých žáků nebo zletilí žáci sami vždy k danému školnímu roku. Pokud to kapacita domova mládeže umožňuje, mohou být k ubytování přijati žáci i z jiných okolních škol, které nedisponují svým vlastním ubytovacím zařízením. O výsledku přijímacího řízení jsou žáci a zákonní zástupci informováni vydáním rozhodnutí o přijetí ředitelem školy. Domov mládeže je v provozu během školního roku, ve dnech školního vyučování. V době prázdnin, svátků a ředitelského volna žáci odjíždějí domů.

Vše se řídí dle vnitřního řádu domova mládeže, který vydává ředitel DM a se kterým musí být všichni ubytovaní žáci a jejich zákonní zástupci prokazatelně seznámeni. Vnitřní řád domova mládeže je celoročně vyvěšen na přístupném místě a vymezuje také práva a povinnosti ubytovaných žáků. Je zde stanoven denní řád, který určuje činnosti během dne. Mezi ně patří ranní budíček, doba osobní hygieny, snídaně, obědy, večeře, osobní volno žáků, studijní doba a večerka s nočním klidem. Denní režim je dán místními podmínkami a typem školy, žáci z vyšších ročníků mohou mít denní režim upravený jinak, ale stále však tak, aby ostatní žáky nerušili. Pro posílení účinnosti vnitřního řádu domova mládeže jsou užívána výchovná opatření, jako je pochvala vychovatele a pochvala ředitele. V případě porušování vnitřního řádu se jedná o napomenutí vychovatele, napomenutí ředitele, podmíněčné vyloučení a ukončení ubytování. O ukončení ubytování rozhoduje ředitel zároveň se školním poradenským pracovištěm (Pávková 2002).

Režim dne na DM vychází z vnitřního řádu DM a může se v jednotlivých školách lišit, jsou zde zohledňovány totiž různé faktory. Kromě povinných každodenních činností zde nalezneme i pravidelnou studijní dobu, kdy vychovatelé dohlížejí na přípravu žáků ke studiu. *„Vychovatel sleduje školní výsledky žáků, motivuje je k úspěšnějšímu studiu. Spolupracuje s rodiči i vyučujícími, méně úspěšným žákům zprostředkuje pomoc.“* (Bendl, 2015, s. 138).

Pokud se jedná o odborné předměty, může vychovatel zajistit skupinu starších žáků, aby s přípravou mladším spolužákům pomohli, a on tak bude vykonávat pouze dohled nad plněním úkolů. U žáků vyšších ročníků vychovatelé při určování rozsahu a způsobu přípravy na vyučování vycházejí z jejich individuálních studijních výsledků, studijního zaujetí a dalších aspektů. Podle místních podmínek se také stanovuje, kde příprava probíhá, zda ve společné

klubovně, učebně nebo individuálně v pokojích. „*Je důležité, aby zejména žáci prvních ročníků získali žádoucí studijní návyky a naučili se učit.*“ (Hájek et al., 2008, s. 148).

Základní jednotkou domova mládeže je výchovná skupina. Výchovnou skupinu vede vždy jeden kmenový vychovatel. Vychovatel pracuje s výchovnou skupinou v počtu max. 30 žáků, na výjimku lze skupinu navýšit až o tři žáky.

Každý vychovatel má povinnost vést si svoji pedagogickou dokumentaci, mezi kterou patří:

- osobní spisy žáků;
- evidence ubytovaných žáků (u žáků mladších 18 let přihlášku podepsanou zákonnými zástupci, osobní data a kontaktní adresy na zákonné zástupce);
- přihláška ke stravování;
- deník výchovné skupiny – záznamy o výchovně-vzdělávací činnosti;
- denní, měsíční, roční plány;
- školní vzdělávací program domova mládeže;
- denní záznam;
- kniha úrazů;
- vnitřní řád DM;
- rozvrh služeb vychovatelů;
- měsíční zprávu za svoji výchovnou skupinu, předává ŠPP (ŠVP DM Valašské Klobouky).

Vychovatel může zajistit skupinu starších žáků, aby s přípravou mladším spolužákům pomohli a on tak bude vykonávat pouze dohled nad plněním úkolů. U žáků vyšších ročníků vychovatelé při určování rozsahu a způsobu přípravy na vyučování vycházejí z jejich individuální studijních výsledků a studijního zaujetí. Podle místních podmínek se také stanovuje, kde příprava probíhá, zda ve společné klubovně, učebně nebo individuálně na pokojích „*Je důležité, aby zejména žáci prvních ročníků získali žádoucí studijní návyky a naučili se učit.*“ (Hájek, Hofbauer & Pávková, 2008, s. 148).

Domov mládeže při SOU Valašské Klobouky

Domov mládeže při SOU Valašské Klobouky byl postaven na konci 60. let a je součástí školy. Počty ubytovaných žáků se během let hodně měnily a celkově měly klesající charakter. Dříve bylo v Domově mládeže při SOU VK ubytováno i 120, k dnešnímu dni je celkový počet žáků 38. Domov mládeže je rozdělen na dvě výchovné skupiny. Jedna je v Domově mládeže pro intaktní žáky a druhá pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v Internátě při

SOU VK. Výchovné skupiny vedou dva vychovatelé a noční dozor zajišťuje bezpečnostní pracovník.

Žáci jsou ubytovaní ve dvou patrech a v každém z nich je 13 třílůžkových pokojů. V každém patře je samostatná společenská místnost vybavená odpočinkovou zónou, televizí ke sledování zpravodajství, dokumentů a filmů, které jsou mají námět spojený s povinnou četbou, velkoplošnou nástěnkou k vystavení výtvarných děl a fotografií z akcí Domova mládeže a Internátu. Dále je v každém patře samostatné sociální zařízení, které je přístupné osobám s handicapem a plně vybavená kuchyňka. Samozřejmostí je připojení na wi-fi.

V době osobního volna mají žáci možnost využít knihovnu, počítačový koutek, stolní fotbal, tělocvičnu s posilovnou, venkovní hřiště a velký výběr stolních her. Jídelna se nachází přímo v budově školy.

V jarních a letních měsících jsou žákům k dispozici k zapůjčení koloběžky a kola, které využívají při jízdě na cyklostezce, která lemuje školní pozemek.

1.3 Internát

Internát je zřízen podle zákona č. 561/2004 Sb., (školský zákon) a řídí se vyhláškou č. 108/2005 Sb. Internát poskytuje dětem a žákům škol samostatně zřízených pro děti a žáky uvedené v § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb. a dětem přípravného stupně základní školy speciální ubytování a výchovně-vzdělávací činnost navazující na výchovně-vzdělávací činnost těchto škol a školských zařízení a zajišťuje těmto dětem a žákům školní stravování (Průcha et al., 2009, s. 113).

Internát je ubytovací zařízení, které je určeno pro žáky se zdravotním postižením a navazuje tak na činnost škol a tříd pro ně zřízených. Zákon č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, definuje v § 16 žáka se speciálními vzdělávacími potřebami takto:

„Dítětem, žákem či studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření vyplývajících z jeho individuálních potřeb na základě jeho zdravotního stavu, odlišného kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek.“ (Sbírka zákonů, 2005).

Bendl uvádí, že internát je školské ubytovací zařízení pro děti předškolního věku a žáky se zdravotním postižením základních a středních škol. Žákům je zde poskytnuta celodenní výchovná činnost, vzdělávání navazující na obsah školy, strava a správné využití volného času pod dohledem kvalifikovaného vychovatele s ohledem na mentální postižení ubytovaných žáků. Žáci se cítí ve své výchovné skupině bezpečně. Velikost skupiny je shodná s počtem žáků ve třídě. Pokud jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami umístěni na internátě, je důležité, aby byla zajištěna odpovídající péče a podpora jejich individuálním potřebám. (Bendl, 2015).

To zahrnuje například:

Specifické vzdělávací metody a podpora: žáci s různými typy vzdělávacích potřeb mohou potřebovat speciální vzdělávací metody, individuální podporu nebo pomoc asistenta pedagoga.

Psychologická a emocionální podpora: žáci umístěni v internátu mohou potřebovat také podporu v psychickém a emocionálním smyslu kvůli zvládnutí změn a adaptaci na nové prostředí.

Spolupráci s rodiči a odborníky: Je důležité zapojení rodičů a spolupráce s odborníky. V každém případě je klíčové, aby bylo v internátu vytvořeno prostředí, které je podporující, bezpečné a respektuje individuální potřeby každého žáka. To zahrnuje jak vzdělávací aspekty, tak i péči o jejich celkový rozvoj a blaho.

Internát při SOU Valašské Klobouky

Internát při SOU Valašské Klobouky je umístěn v budově školy. Využívají jej žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Výchovná skupina čítá žáky s mentální retardací. Výchovnou skupinu vede jedna vychovatelka. Tito žáci se učí na oborech E, které jsou zřízeny dle školského zákona 561/2004 Sb., §16.

Žáci jsou umístěni do pokojů pokud možno podle oboru učení nebo podle jejich přání, pokud mají s někým delší přátelský vztah. Řídí se vnitřním řádem Internátu, se kterým jsou na začátku školního roku seznámeni žáci, a zákonní zástupci nezletilých žáků.

1.4 Volnočasová nabídka ubytovaných žáků

Podkapitola je věnována volnému času, který je vzhledem k obsahu práce velice důležitý. Žáci ubytovaní v domově mládeže a internátu mají kromě svých školních povinností i dostatek volného času a je zcela individuální, jak jej dokážou využít. Zaměřím se zde na pojmy, jako je volný čas a pedagogika volného času, a uvedu zde jeho funkce a faktory, které jej ovlivňují.

Volný čas

Volný čas zastává v životech všech lidí velice důležitou úlohu, která dosahuje komunitních, sociálních a národních rozměrů. Volný čas nám zlepšuje kvalitu života, osobní spokojenosti a přispívá k rozvoji mezilidských vztahů a k tvorbě sociálního kapitálu. Zaujímá také významné místo při zapojení se do demokratického života. Volný čas zároveň představuje prostor pro účast v sociálních a dobrovolnických aktivitách, stejně tak umožňuje vytvářet solidaritu a sounáležitost.

Volný čas patří mezi základní pojmy pedagogiky. Dle Hofbauera (2004) se během posledních desetiletí jeho pojetí dle několika autorů neustále vyvíjí, má však stále stejný základní obsah, odlišuje se jen v pojetí základního pojmu.

Průcha v Pedagogickém slovníku (2001, s. 274) uvádí, že je to
„... čas, s kterým může člověk nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne, po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)“.

Veselá (1999) uvádí, že volný čas je doba strávená mimo všechny pracovní, rodinné, společenské a jiné povinnosti. Je to tedy čas, který nám zbývá po vykonání všech každodenních činností, a my se můžeme rozhodnout, jak jej dále využijeme.

Podle Hofbauera zní přesnější charakteristika volného času tak, že jde o *„činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení“* (Hofbauer, 2004, s. 13).

Funkce volného času

Funkce volného času se podílí na vytváření osobnosti, komunikaci, socializaci, mezilidských vztazích a působí jako prevence patologických jevů. Názory jednotlivých autorů se opět od sebe liší. Hofbauer jako příklad zmiňuje francouzského sociologa Rogera Sue, který uvádí funkci volného času jako jako:

- psychologickou – uvolnění, zábava, rozvoj;
- sociální – příslušnost k sociální skupině;
- terapeutickou;
- ekonomickou (Hofbauer, 2004; Sue, 1982, secondary citation.).

Faktory ovlivňující volný čas

Mezi hlavní faktory ovlivňující volný čas podle Hofbauera patří:

- rodina – jako základní primární jednotka, a první sociální skupina, ve které dítě vyrůstá;
- zařízení volného času – pod odborným vedením probíhá výchovně – vzdělávací činnost;
- volnočasové aktivity – na základě dobrovolnosti, zájmové kroužky;
- sdružení dětí a mládeže – zájmové skupiny, zaměřené stejným směrem (Hofbauer, 2004).

Význam volnočasových aktivit podtrhuje fakt, že právo na volný čas je zakotveno ve Všeobecné deklaraci lidských práv (Sbírka zákonů, 1992). Pojetí pojmu „volný čas“ může být různorodé a zahrnuje různé činnosti, které jednotlivec vykonává mimo své pracovní povinnosti a závazky. Volný čas je období, kdy se lidé mohou věnovat svým zájmům, zábavě, odpočinku a sociálním vztahům.

Činnosti, které mohou být součástí volného času:

Hobby a zájmy: Vaření, zahradničení, malování, sportování a mnoho dalšího patří mezi různorodou skupinu koníčků a zájmů, které lidé mohou využít ve svém volném čase.

Rekreační aktivity: Během rekreace patří mezi vyhledávané relaxační činnosti jízda na kole, turistika, výlety po okolí, sportovní hry, kempování.

Kultura a umění: Návštěva divadel, koncertů, muzeí, galerií, kin nebo čtení knih a sledování filmů jsou další běžné aktivity, které lidé vyhledávají ve svém volném čase.

Sociální interakce: Volný čas může být také věnován setkávání s přáteli a rodinou, pořádání večírků, grilování, navštěvování restaurací nebo pořádání společenských událostí.

Vzdělávání a osobní rozvoj: Někteří lidé využívají volný čas k rozvoji svých dovedností a znalostí prostřednictvím kurzů, workshopů, studia jazyků, čtení odborné literatury nebo online vzdělávání.

Relaxace a odpočinek: K hlavním činnostem k relaxaci a odpočinku patří jóga, meditace, masáže, sauna, spánek (Pávková et al., 2002).

Podle Pávkové se člověk během dne ocitne několikrát ve vypjaté situaci, mezi nepříjemnými stresy a pracovními povinnostmi, je proto na každém z nás, aby dokázal své tělo a mysl dokonale zregenerovat a načerpat síly pro další dny. Propojovat vyučování se zájmovou pravidelnou a organizovanou činností i s příležitostnými volnočasovými aktivitami ve školách a v dalších nestátních neziskových organizacích a subjektech v době mimo vyučování je užitečné a doslova potřebné. Je prokázáno, že vzájemná

provázanost procesu vyučování a vhodných volnočasových aktivit (hlavně zájmových činností) přináší pozitiva pro obě strany: „*Učitelé motivují žáky pro získání dalších vědomostí a dovedností při zájmových činnostech a zájmové činnosti mohou vzbuzovat hlubší vztah žáků k vyučovacím předmětům a uplatnit specifické schopnosti*“ (Pávková, 2014).

Propojování procesu vyučování a volnočasových aktivit představuje jeden ze soudobých trendů v oblasti vyučování a výchovy ve volném čase.

Volný čas studentů se postupem času velice mění, dříve z volného času ukrajovaly svůj díl různé pomocné práce v domácnosti a v rodině, nyní mají práci děti o mnoho snadnější. [Mají tak mají sice více času, ale zaberou jim ho sociální sítě a raději tráví svůj volný čas obklopeny samotou ve virtuální realitě, kde jim jsou stimulací nabízeny podvědomě videa, která je zaujala. Proto dnes rodiče, vychovatele a pedagogy stojí daleko více úsilí získat děti, aby se do nějaké činnosti zapojovaly. V domovech mládeže jsou ubytováni žáci různých typu škol, s odlišnými rozvrhy hodin a různou mírou školních povinností, nejsou stanoveny přesné časové relace. Důraz je kladen zejména na úspěšné studium, umožňující budoucí uplatnění na trhu práce. Vychovatelé vedou žáky tak, aby sami dokázali pochopit požadavky správného režimu dne, nutnost střídání činností odlišného typu a význam pohybových aktivit. Zájmové činnosti se realizují na principu nabídky a poptávky. Volný čas žáků není hromadně organizován, je uplatňován princip dobrovolnosti i princip nenásilného pedagogického ovlivňování volného času (Pávková et al., 2002).

Organizované aktivity jsou vedeny zkušeným lektorem a vedou zároveň k rozvoji osobnosti. Mají předem danou strukturu a řídí se podle určitých pravidel. Zatímco neorganizované aktivity jsou spíše relaxačního charakteru a každý člověk si určuje jejich hodnotu sám. U menších dětí je zcela samozřejmé, že volnočasové aktivity vedou zkušení lektoři a dávají tak dětem správný směr.

Volnočasová nabídka v Domově mládeže a Internátě při SOU Valašské Klobouky (DM/I) je velice pestrá. Mezi neorganizované činnosti spíše relaxačního typu patří například sledování dokumentů a seriálů ve volnočasových místnostech, sportovní využití tělocvičny a posilovny v budově školy, vyjížděky na kolech a koloběžkách, návštěva nízkoprahových zařízení a kina v okolí, poslech hudby, vyhledávání informací na webových portálech, hraní strategických her na konzoli nebo společné hraní stolních her.

Mezi organizované činnosti patří kreativní kroužek při DM/I, který se koná pravidelně jednou za týden. Jeho osnovy jsou předem dané a žáci dopředu vědí, co budou připravovat, na struktuře se také podílejí a začleňují zde aktivity, které by sami chtěli zkusit nebo které shledli

na ukázkovém portále. Při tvorbě zde zkoušejí různé výtvarné činnosti a techniky, následně tvoří výzdobu ubytovacího zařízení, kluboven a pokojů. Mezi další kroužky patří nepochybně šachy, vaření, stolní hry a sportovní činnosti. Během celého školního roku žáci velice rádi a aktivně připravují výzdobu celé budovy podle aktuálního ročního období. Velmi oblíbený je na podzim Halloween, dále pak Vánoce, svátek sv. Valentýns, jarní čas a Velikonoce. K tomu se vždy vážou i výlety do přírody a diskuse na téma zvyky a tradice v místě bydliště jednotlivých studentů. Žáci mohou též využívat nabídek místního Domu dětí a mládeže Valašské Klobouky. Je pro ně však přijatelnější využívat nabídky přímo v budově školy a nepřímou roli zde hraje také dostupnost těchto kroužků z hlediska finančního.

2 MENTÁLNÍ RETARDACE

Podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) lze mentální retardaci definovat jako

„... stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován zvláště porušením dovedností, projevujícím se během vývojového období, postihujícím všechny složky inteligence, to je poznávací, řečové, motorické a sociální schopnosti. Retardace se může vyskytnout bez nebo současně s jinými somatickými nebo duševními poruchami. Stupeň mentální retardace se obvykle měří standardizovanými testy inteligence. Může to být ovšem nahrazeno škálami, které určují stupeň sociální adaptace v určitém prostředí. Taková měření škálami určují jen přibližně stupeň mentální retardace. Diagnóza bude též záviset na všeobecných intelektových funkcích, jak je určí školený diagnostik. Intelektuální schopnosti a sociální přizpůsobivost se mohou měnit v průběhu času, a i snížené hodnoty se mohou zlepšovat cvičením a rehabilitací. Diagnóza má odpovídat současnému stavu duševních funkcí.“ (ÚZIS, 2022).

2.1 Vymezení pojmů

Podkapitola vymezuje základní pojmy, které jsou v práci používány. Bez vysvětlení těchto pojmů by nebylo možné zcela pochopit řešenou problematiku, proto je zde podrobněji rozpracováno téma mentální retardace, její definice, klasifikace, projevy a další podrobnosti.

„Mentální retardaci lze definovat jako vývojovou duševní poruchu se sníženou inteligencí demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatální, perinatální i postnatální etiologií.“ (Valenta a Muller, 2003, s. 14).

Vágnerová (2008, s. 289) popisuje mentální retardaci jako

„... souhrnné označení vrozeného postižení rozumových schopností, které se projeví neschopností porozumět svému okolí a v požadované míře se mu přizpůsobit. Je definována jako neschopnost dosáhnout odpovídajícího stupně intelektového vývoje (méně než 70% normy), přestože postižený jedinec byl přijatelným způsobem výchovně stimulován“.

Valenta et al. (2012, s. 33) uvádějí:

„Mentální retardace je snížená schopnost charakterizovaná signifikantními omezeními intelektových funkcí a adaptability, která se projevuje především v oblasti pojmové, praktické a sociální inteligence. Tento stav vzniká do 18. roku života, je multidimenzionální a pozitivně ovlivnitelný individuálním přístupem a cílenou podporou (pokud nedochází ke zlepšení stavu, je třeba přehodnotit míru individuální podpory).“

Renotiérová a Ludíková (2004, s. 161) uvádějí:

„Specifickou skupinu mezi zdravotně postiženými občany tvoří děti, mládež i dospělí s mentální retardací. Představují mezi postiženými jednu z nejpočetnějších skupin. Tito jedinci jsou předmětem vědní disciplíny speciální pedagogiky uváděné pod názvem psychopedie, pojímané jako speciální pedagogika mentálně postižených.“

Odborné odhady hovoří o tom, že v populaci žije cca 3–4 % osob s mentálním postižením. V ČR tedy aktuálně žije cca 300 000 osob s mentálním postižením různého stupně a 100 000 osob s jiným duševním onemocněním.

Další z odborníků uvádí, že *„mentální retardace je souborné označení pro výrazně podprůměrnou úroveň obecné inteligence (IQ nižší než 70), která se projevuje již v útlém věku a které způsobuje i poruchy přizpůsobování se“* (Lechta, 2010, s. 250).

Velmi často se setkáváme s definicí, kterou vydala organizace UNESCO:

„Pojem mentální retardace se vztahuje k podprůměrnému obecně intelektuálnímu fungování osoby, které se stává zřejmým v průběhu vývoje a je spojeno s poruchami adaptačního chování. Poruchy adaptace jsou zřejmé z pomalého tempa dospívání, ze snížené schopnosti učit se a z nedostatečné sociální přizpůsobivosti“ (Černá, 2015, s. 79).

„Psychika mentálně retardovaných v sobě skrývá řadu neodhalených možností zaměřených do oblasti specifických vloh, kreativity, intuice apod. Každý mentálně retardovaný jedinec je svébytnou bytostí s vlastními problémy a vlastními vývojovými možnostmi, které je možné a nutné rozvíjet.“ (Renotiérová a Ludíková, 2004, s. 167).

2.2 Etiologie

Etiologie mentálního postižení znamená de facto příčinu tohoto postižení. V dobách dávných se toto onemocnění přisuzovalo mocným silám, nadpřirozenu, pomstě bohů, trestu rodičů. ale také chudobě, psychickým nedostatkům, šílenství, nekonečnému dětství, také i darům bláznů. Naštěstí dnes máme mnoho poznatků o tomto postižení, díky nimž můžeme snadněji s těmito jedinci pracovat a můžeme jim tak pomoci lépe se rozvíjet (Janků, 2010).

Hledání příčin mentální retardace nebude nikdy ukončeno a bude prakticky stále na začátku. Mnohdy rodiče hledají různé varianty či původ postižení svých dětí, a nakonec hledání viny a viníků vede k zániku celé rodiny a nejvíce tím vždy trpí samotné dítě, které netuší, že něco způsobilo. Odpověď zde nezná ani medicína (Renotierová a Ludíková, 2004).

Příčiny mentálního postižení lze rozdělit do několika skupin podle různých hledisek. Jedním z hledisek je to, zda se jedná o vnitřní, nebo vnější příčiny mentálního postižení. Mezi vnitřní (endogenní) příčiny patří genetické vlivy, mezi vnější (exogenní) příčiny pak poškození centrální nervové soustavy (CNS) jedince prenatálně, perinatálně nebo postnatálně. Ne všechny příčiny mentálního postižení se podaří odhalit.

„Příčiny mentálního postižení bývají kategorizovány různě. Existují faktory endogenní (vnitřní) a exogenní (vnější), odborná literatura se často zmiňuje o postižení vrozeném či získaném. Dle časového hlediska se rozlišují faktory prenatální (působící před porodem), perinatální (působící během porodu a krátký čas po něm) a postnatální (působící v průběhu života).“ (Valenta et al., 2018, s. 63).

Podle Pipekové (1988) se z etiologických faktorů nejčastěji uvádějí genové mutace a chromozomové aberace.

Nejvíce používané rozdělení příčin mentální retardace je podle Valenty a Müllera (2004), které se dělí dle doby vzniku do tří kategorií:

- období prenatální,
- období perinatální,
- období postnatální.
-

Prenatální období

V prenatálním období (od početí během celé gravidity), působí na plod mnoho faktorů, jako jsou například infekce matky, špatná výživa matky, působení toxických látek, onemocnění matky zarděnkami nebo toxoplazmózou, genetické vlivy způsobené změnou počtu chromozomů – např. Downův syndrom (Valenta a Müller, 2004).

Perinatální období

V perinatálním období (samotný porod a doba po něm), je za příčinu velmi často označována abnormalita plodu, porodních cest a poškození při porodu, protahovaný porod, nízká hmotnost novorozence, žloutenka, předčasný porod, vysoký věk matky (Valenta a Müller, 2004).

Postnatální období

V postnatálním období (od narození až do dvou let věku dítěte) zmiňují Valenta a Müller (2004) nejčastěji úrazy a infekce mozku, záněty mozku, mozkové léze, Parkinsonovu chorobu.

Získaná mentální retardace – demence

Po druhém roce života jedince se setkáváme s označením získaná mentální retardace – demence, kdy dochází k rozpadu běžného mentálního vývoje dítěte pod vlivem různých faktorů, mezi které lze zařadit onemocnění mozku, zánět mozkových blan, otravy, duševní poruchy a úrazy. Porucha se může zastavit a dále už nevede k dalšímu zhoršení stavu, zastaví se psychický vývoj, zpomalí se psychické procesy, sníží se adaptabilita dítěte a dojde ke ztrátě intelektových funkcí.

Stařecká demence – senilní demence je patologická porucha, která postihuje stárnoucího člověka, není však zákonitým a nevyhnutelným jevem. Etiologie poškození mozku se může projevat souborem příznaků i s vrozenou dispozicí, ale také s degenerativními změnami vyvolanými životem v nevhodném prostředí, jež vedou k atrofii mozku.

„Každý mentálně postižený člověk je svébytný subjekt s charakteristickými osobními rysy, přesto se však u většiny z nich projevují v jednotlivých obdobích života charakteristické znaky, které závisí na hloubce a rozsahu mentální retardace.“ (Pipeková, 2004, s. 297).

2.3 Klasifikace a charakteristika mentálního postižení

Klasifikace podle etiologie není zcela jednoduchá, protože mentální postižení nemá jednotnou příčinu, vzniká součinností více faktorů, mezi které patří:

- dědičnost,
- sociální faktory,
- environmentální faktory,
- specifické genetické příčiny,
- nespecifické podmíněné poruchy (Černá, 2008).

Klasifikace mentálního postižení

Jako první zmiňoval klasifikaci mentálního postižení Karel Slavoj Amerling¹, který toto postižení rozdělil na kretenismus a idiocii. Při tomto rozdělení bylo evidentní, že kladl důraz na fyzické rysy vnějšku člověka. Poté přišlo dělení dle Šauera, který děti s mentálním postižením dělil na slabomyslné a blbé. Současná doba využívá klasifikaci mentálního postižení podle Penrose, který vytvořil klasifikaci dle příčin genetických a příčin, které vznikly vlivem prostředí (Černá, 2008).

Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10):

„Mentální retardace je stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován především narušení schopností projevujících se v průběhu vývoje a podílejících se na celkové úrovni inteligence. Jedná se především o poznávací, řečové, motorické a sociální dovednosti. Mentální retardace se může vyskytnout s jakoukoliv jinou duševní, tělesnou či smyslovou poruchou anebo bez nich. Jedinci s mentální retardací mohou být postiženi celou řadou duševních poruch, jejichž prevalence je třikrát až čtyřikrát častější než v běžné populaci. Adaptivní chování je vždy narušeno, ale v chráněném sociálním prostředí s dostupnou podporou nemusí být toto narušení u jedinců s lehkou mentální retardací nápadné“ (MKN-10, 2022, diagnóza F70-F79 – Mentální retardace).

Diagnostický a statistický manuál duševních poruch (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-IV):

Mentální retardace je diagnostikována u jedince s inteligencí sníženou pod arbitrovanou úroveň, a to v době před dosažením dospělosti. Adaptibilita takového jedince je snížena v mnoha oblastech (American Psychiatric Association, 1994).

Základem každé diagnostiky mentální retardace je pečlivé vyšetření klinickým psychologem, kde mezi základní vyšetření patří také posouzení inteligence a vyšetření kognitivních funkcí. Do diagnostických kritérií mentální retardace (Valenta et al., 2012) patří také snížení intelektových funkcí a souběžný deficit v oblasti schopnosti organismu se přizpůsobit (komunikace, sebeobsluha, sociální dovednosti, funkční dovednosti). Začátek poruchy se projevuje před 18. rokem života.

¹ Karel Slavoj Amerlin (1807–1884) byl ý pedagog, filozof a lékař, zakladatel novátorského všeobecně vzdělávacího ústavu Budeč. V roce 1871 manželé Amerlingovi založili v kateřinské ulici v Praze ústav pro choromyslné (původní název Ústav idiotů Jednoty paní sv. Anny).

Americká asociace pro mentální retardaci (American Association on Mental Retardation, AAMR)

Organizace AAMR se v diagnostické oblasti zaměřuje na adaptivní chování a inteligenční oblast.

Od devadesátých let 20. století je v České republice pro klasifikaci mentální retardace (dále pouze jen MR) využívána 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10), která rozlišuje čtyři kategorie MR a dále pak kategorii jiná mentální retardace a nespecifikovaná mentální retardace. Podle MKN-10 je mentální postižení tedy klasifikováno do šesti kategorií (ÚZIS, 2022):

- F70: lehká mentální retardace (IQ 69–50);
- F71: středně těžká mentální retardace (IQ 49–35);
- F72: těžká mentální retardace (IQ 34–20);
- F73: hluboká mentální retardace (IQ 19 a nižší);
- F78: jiná mentální retardace;
- F79: nespecifikovaná mentální retardace;
- F80-F89 poruchy psychického vývoje;
- F90-98 poruchy chování a emocí.

V návaznosti na výše uvedené je třeba doplnit to, že psychopedická terminologie někdy diferencuje chování klienta z hlediska typu mentální retardace:

- **typ eretický** – hyperaktivní, verzatilní, neklidný;
- **typ torpidní** – hypoaktivní, apatický, netečný (Valenta a kol., 2019)

Charakteristika mentálního postižení

Je důležité si uvědomit, že mentální postižení je velmi individuální a každý člověk s mentálním postižením může mít odlišné schopnosti, potřeby a možnosti. Poskytování individuálně přizpůsobené péče a podpory může pomoci jednotlivcům s mentálním postižením dosáhnout svého plného potenciálu a vést co nejvíce samostatný a naplňující život.

Lehká mentální retardace

Během prvních třech let života lze opožděný psychomotorický vývoj pozorovat jen lehce, teprve mezi třetím a šestým rokem si můžeme začít všimnout větších rozdílů, které se nejvíce projeví v období předškolního věku a průběhu školní docházky. Projevuje se menší slovní

zásoba, různé vady a opožděný vývoj řeči. Děti s lehkým mentálním postižením mají zpravidla ve srovnání se svými vrstevníky sníženou schopnost učit se a chápat informace. Jejich kognitivní schopnosti jsou obecně omezené, což se může projevat v oblasti paměti, uvažování, učení se novým dovednostem a řešení problémů. Mají opožděnou jemnou a hrubou motoriku, slabší logické myšlení, horší je i pohybová koordinace a rozvoj sociálních dovedností je zpomalen. Jsou velice důvěřiví a lehce zneužitelní. V dospělosti se jejich věk rovná věku 10–11 let (Adamus, 2019).

Středně těžká mentální retardace

Značný opožděný vývoj lze pozorovat již v dětství. Mnozí se dokážou vyvinout až k hranici nezávislosti, dovedou psát, počítat jednoduché matematické operace, číst jednoduché texty. V dospělosti však budou potřebovat určitou míru podpory, která bude pro každého jedince jiná. V dospělosti se jejich věk rovná věku 6 až 9 let. Samostatného života takřka nedosáhnou. Mezi mentálně postiženými jsou tyto lidé z 12 % (Kozáková, 2005).

Těžká mentální retardace

Těžká mentální retardace je závažný stav, který charakterizuje výrazné omezení intelektuálních schopností a adaptivního chování. Vývoj je zcela omezen, poškozena je centrální nervová soustava a oblast motoriky. Komunikace může být velmi omezená, tyto osoby se mohou dorozumívat spíše pomocí slov nebo neverbálních prostředků, jako jsou gesta, mimika a tělesná řeč. Mají také velké obtíže s navazováním vztahů a porozuměním sociálním situacím. Může být pro ně obtížné pochopit sociální návyky, hygienické návyky, pravidla a normy. (Kozáková, 2005). V dospělosti jejich věk odpovídá mentálnímu věku okolo tří let.

Hluboká mentální retardace

U takto postižených jedinců se setkáváme s kombinacemi postižením zraku, sluchu a neurologickými poruchami. Není rozvinuta řeč, typické jsou spíše neartikulované výkřiky. Možnosti jejich výchovy a vzdělávání jsou velmi omezené. Nejsou schopni sebeobsluhy a vyžadují péči ve všech životních úrovních. Jedinci se neodživají vyššího věku. Mezi mentálně postiženými tvoří 1 %. (Pipeková, 1998).

2.4 Osobnost jedince s mentálním postižením

V této kapitole jsme se snažila přiblížit obecnou charakteristiku osobnosti žáka s mentálním postižením.

„Osoby s mentálním postižením jsou heterogenní skupinou, která se vyznačuje celou řadou odlišností. Vývoj v jednotlivých obdobích života je opožděn a determinován stupněm mentálního postižení. Celkové poškození neuropsychického vývoje přináší změny v oblasti poznávacích procesů, zasahuje sféru emocionální a volní, ovlivňuje adaptabilitu i chování, projevuje se i omezení motoriky “ (Bartoňová et al., 2007, str. 22).

Osobnost jedince s mentálním postižením může být velmi různorodá, stejně jako u jedinců bez tohoto postižení. Mentální postižení není jednotný stav, ale spíše rozmanitá skupina stavů, které mohou ovlivnit mentální schopnosti, učení, komunikaci a sociální interakce jedince. Někteří lidé s mentálním postižením mohou mít výrazné obtíže v porovnání s jedinci bez postižení, zatímco jiní mohou být schopni vést plnohodnotný a nezávislý život. Bylo zjištěno, že psychika se vyvíjí (učení a zrání) i při nejtěžších stupních mentálního postižení. U dětí s mentální retardací je oslabena jedna ze základních funkcí lidské psychiky, a to potřeba poznávat okolní svět, která se u nepostižených dětí stává podněcující silou celého jejich psychického vývoje. Vyskytující se determinanty v různých variabilitách a hierarchii:

- zvýšená závislost na blízkých osobách,
- dětinskost jedince,
- úzkost,
- nedostatky ve vývoji,
- opoždění psychosexuálního vývoje,
- nerovnováha ve výkonech,
- zvýšená potřeba bezpečí,
- poruchami v osobních vztazích,
- komunikační problémy,
- malá snaha přizpůsobení se školním požadavkům,
- impulzivní chování,
- výkyvy nálad,
- nesoudnost (Valenta et al., 2012).

Narušení kognitivního procesu je hlavní specifikum mentálního postižení. Pedagogové, kteří se podílejí na edukaci žáků s mentálním postižením, by se měli s těmito specifiky seznámit, a měli by je zohledňovat při vytváření a plánování výchovně-vzdělávacího procesu.

Specifické zvláštnosti dětí s mentálním postižením

Při realizaci výchovně-vzdělávacího procesu mentálně postižených dětí je nutné brát zřetel na určitá specifika, kterými se jedinci vyznačují. Platí zde, že čím větší mentální retardace je diagnostikována, tím více jsou narušené procesy vnímání, myšlení, paměti a řeči (Bendová a Zikl, 2011).

Vnímání

Vnímání je poznávání přítomnosti, jež umožňuje orientaci v okolním prostředí, které je ovlivněno úrovní rozumových schopností. Mentálně postižení jedinci mají opožděnou a také významně omezenou vnímací schopnost, což jim způsobuje horší orientaci v neznámém prostředí a při neznámých a nezvyklých situacích (Pipeková, 2006a).

Zvláštnosti:

- omezený rozsah zrakového vnímání,
- nerozpoznání prostorového vidění,
- jednoduché vnímání koordinace pohybu,
- nerozpoznání času a prostoru,
- nečinnost vnímání (Krejčířová et al., 2013).

U intaktního dítěte dozrává fonemické vnímání kolem čtvrtého až šestého roku, u dětí s mentálním postižením o dva až tři roky později, to vše má vliv na kvalitu výuky čtení a psaní, neboť tyto děti nedokážou rozeznat podobně znějící hlásky (Bendová a Zikl, 2011). Uvedené nedostatky lze správnými pedagogickými metodami překonávat.

Myšlení

Mentálně postižení jedinci nejsou schopni vyšší abstrakce a zevšeobecnění. Myšlení je slabé, nekritické a nedůsledné. Problémy taktéž vznikají při tvoření různých pojmů, kdy dochází k nepřesným úsudkům (Kozáková, 2005).

Myšlení se vyjadřuje pomocí slov a řeči, která je u těchto dětí deformována. Nacházíme nedostatky v rozvoji sluchu, takže jedinec hlásky slyší, ale nerozlišuje je. Dalším nedostatkem jsou různá logopedická onemocnění, kdy mají velice špatnou artikulaci a výslovnost, je běžné přehazování hlásek. Zde hraje velkou roli jemná motorika.

Řeč

Nedostatky řeči jsou nejčastějším znakem mentální retardace. Nedostatky se projevují ve fonemickém rozvoji, kdy jedinec hlásky pozná, ale neumí je rozlišit. Je zde typická malá slovní zásoba. Nedostatečná jemná motorika ovlivňuje artikulaci, věty jsou jednoduché, vyskytují se chyby ve skloňování. Rozvoj řeči je oproti intaktním jedincům zhruba o dva roky opožděn (Krejčířová et al., 2013).

K jedinci je důležité přistupovat pomaleji, ve škole si ověřovat, zda mluvenému slovu rozumí. Při komunikaci nepoužívat zkratky (Bendová a Zíkl, 2011).

Paměť

Každý jedinec disponuje pamětí dědičnou (na základě DNA) a pamětí individuální, která je z hlediska edukace důležitější. O paměti lze říci, že je selektivní – výběrová – a uchovává jen to důležité. Proces zapamatování disponuje schopností pochopit látku a vybrat z ní základní prvky (Bendová a Zíkl, 2011).

Paměť u jedinců s mentálním postižením vykazuje různá specifika. K zapamatování nových poznatků potřebují na rozdíl od intaktních jedinců mnohem více času, více opakování a automatizace. Naučené věci rychle zapomínají a paměťové stopy si vybavují těžce. Při práci s těmito žáky musejí pedagogové myslet na častější opakování (Krejčířová et al., 2013).

Pozornost

Zde je charakteristickým rysem velmi snížený rozsah sledovaného pole, rychlá unavitelnost, nestálost a neschopnost si pozornost rozdělit na více činností. Na udržení pozornosti má vliv, jak velké toto postižení je, to, o jaký typ a druh se jedná, ale také věk daného jedince, jeho momentální rozpoložení, druh činnosti a časová křivka konkrétního dne. Děti s mentální retardací se dovedou soustředit jen po velice krátkou dobu, nejsou schopné sledovat více věcí najednou (Kozáková, 2005).

Emotivita

V porovnání s intaktními jedinci jsou děti s mentální retardací více emociální. Nedokážou regulovat svoje emoce, objevují se u nich poruchy nálad a často podléhají afektivním situacím. S vyšším věkem intenzita projevů klesá. City dětí s mentální retardací se obtížně vytvářejí, černé myšlenky mohou být předzvěst záchvatu, kdežto jindy se setkáme s naprostou euforií. Objevují se výkyvy nálad (Vítková, 2004).

Sebehodnocení

Sebehodnocení je projevem duševního zdraví. Proto je u dětí s mentálním postižením běžné, že se buď nadhodnocují, nebo podhodnocují, velice záleží na tom, z jakého prostředí jedinec přichází. Pokud přichází například ze základní školy, kde musel čelit tlaku intaktních dětí, často se podhodnocuje. Ve speciální škole se časem vše upraví. Většina z nich ale bohužel není schopna se reálně sebehodnotit.

Volní vlastnosti

„Ve volních projevech jedinců s mentálním postižením je patrná zvýšená sugestibilita, citová a volní labilita, impulzivnost, agresivita, ale i úzkostnost a pasivita. Specifickým rysem je v tomto ohledu dysbulie (porucha vůle) a abulie (nerozhodnost, nedostatek vůle a neschopnost zahájit činnost, ztráta či snížení volních činností). Jedinec s mentálním postižením se liší od svého intaktního vrstevníka také specifickou aspirací. Stabilita a reálnost aspirace je projevem duševního zdraví a pro aspirační úroveň jedinců s mentálním postižením je příznačný výkyv na jednu stranu, tj. směrem k podhodnocování se (nižší aspirace) či nadhodnocování se (vyšší – nereálné aspirace). Protože sebehodnocení je výsledkem procesu nejen vnitřního hodnocení se, ale také hodnocení sociálního prostředí, je pro aspiraci žáka s mentálním postižením důležité, zda přichází do speciální školy z rodiny, z mateřské školy či základní (běžné) školy.“ (Valenta et al., 2012, s. 40)

2.5 Edukační systém určený osobám s mentálním postižením

Legislativa vzdělávacího systému v České republice vychází z mezinárodních smluv, mezi které můžeme zařadit (Valenta a kol., 2012):

- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (Sbírka zákonů, 1992)
- Deklarace práv mentálně postižených osob [Declaration on the Rights of Disabled Persons] (United Nations, 1975)
- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením [Convention on the Rights of Persons with Disabilities] (Sbírka mezinárodních smluv, 2010).

Česká republika má zakotveno právo na vzdělání v Listině práv a svobod (Sbírka zákonů, 1992). V roce 1999 vláda České republiky schválila *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*, jehož součástí byla Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy

České republiky a 2001 vzniká *Národní program rozvoje v České republice – Bilá kniha* (MŠMT, 2001). V březnu 2010 je vládou České republiky schválen *Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010–2014* (Vláda ČR, 2010) V téže roce MŠMT vydalo v roce dokument *Národní akční plán inkluzivního vzdělávání* (MŠMT, 2010). Vzdělávání v České republice legislativně upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů ze dne 24. září 2004. Zákon byl postupně novelizován zákonem č. 49/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů, a zákonem 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (Sbírka zákonů, 2009, 2015).

Začlenění dítěte se zdravotním postižením do běžné školy u nás zmiňuje zákon 561/2004 Sb. a vyhláška č. 27/2016 Sb. Zákon zdůrazňuje zásadu rovného přístupu každého občana ke vzdělávání bez diskriminace, a respektování vzdělávacích potřeb jednotlivce, § 16 mluví o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Taktéž charakterizuje, kdo je žák se speciálními vzdělávacími potřebami, zmiňuje právo žáků na vzdělávání, jehož obsah, metody, formy odpovídají vzdělávacím potřebám žáků. Žáci mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice, speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením se mohou zřizovat školy nebo třídy, oddělení, studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy.

Souhrn právních norem upravující vzdělávání dětí, žáků a studentů s mentálním postižením:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Sbírka zákonů, 2004).
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky ve znění pozdějších předpisů, poslední novelizace č. 256/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb. (Sbírka zákonů, 205, 2012).
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, poslední novelizace vyhláška

č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných (Sbírka zákonů, 2005, 2011).

- Vyhláška 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, poslední novelizace vyhláška č. 214/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb. (Sbírka zákonů, 29005, 2012).
- Vyhláška 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných nabývá účinnosti dnem 1. září 2016. (Sbírka zákonů, 2016). Nadaných se týkají zejména část čtvrtá (§ 27 až § 31) a příloha č. 1 (podpůrná opatření).
-

„Odborníci se přiklánějí k názoru, že integrace umožňuje dětem mnohem lepší adaptaci na běžný život, uvolňuje prostor i speciálním školám pro rozšíření péče a pomoci dětem s těžšími formami zdravotního či mentálního postižení.“ (Bartoňová, 2005, s. 209).

„Inkluzivní škola přijímá všechny žáky bez ohledu na jejich sociální situaci, vyznání, rodinnou konstelaci, postižení, rasu, příslušnost k menšině a vzdělává je individuálně podle jejich potřeb. Existence různorodosti je přitom vnímána jako obohacení a přínos.“ (Švarcová-Slabinová, 2011, s. 140).

„Školní vzdělávací programy jednotlivých škol jsou tvořeny na základě rámcových vzdělávacích programů“ (Potměšilová, 2013, str. 88).

Jak ukazují předešlé informace, mezi které patří i zákony a vyhlášky, které se týkají vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, ne vždy se každá škola vždy přesně řídí zněním těchto vyhlášek. Stále zaznamenáváme informace, že se některé školy brání přijímání těchto žáků a že ne vždy jsou ochotny spolupracovat na jejich začlenění.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 POSTOJ INTAKTNÍCH ŽÁKŮ K ŽÁKŮM S MENTÁLNÍ RETARDACÍ V RÁMCI UBYTOVÁNÍ NA SOU VALAŠSKÉ KLOBOUKY

3.1 Charakteristika výzkumu, stanovení cílů, hypotéz, metodologie

Cílem bakalářské práce s názvem *Postoj intaktních žáků k žákům s mentální retardací v rámci ubytování na Internátě SOU Valašské Klobouky* je postoj ubytovaných intaktních žáků k žákům s mentální retardací.

Hlavní cíl výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký je názor intaktních žáků na ubytování žáků s mentálním postižením, a také, jaká je volnočasová nabídka pro ubytované žáky obou skupin.

Dílčí cíle výzkumu

V rámci bakalářské práce a výzkumného šetření byly stanoveny dílčí cíle:

- Zjistit, zda ubytování intaktní žáci vědí, co je to pojem mentální postižení.
- Zjistit, zda ubytovaným intaktním žákům vadí přítomnost postižených žáků v Internátě a Domově mládeže.
- Zjistit, zda ubytování žáci s mentálním postižením mají kamaráda mezi ubytovanými intaktními žáky
- Zjistit, zda nabídka volnočasových aktivit je pro ubytované žáky intaktní a pro ubytované žáky s mentálním postižením dostačující.

Hypotézy

Proto, abychom naplnili cíle závěrečné práce, byly stanoveny následující předpoklady:

H1 – Ubytovaní intaktní žáci vědí, co je to pojem mentální postižení.

H2 – Intaktním ubytovaným žákům nevadí přítomnost ubytovaných postižených žáků.

H3 – Mentálně postižení ubytovaní žáci nemají kamaráda mezi ubytovanými intaktními žáky.

H4 – Volnočasová nabídka je pro ubytované žáky intaktní a pro ubytované žáky s mentálním postižením dostačující.

Metodologie

V rámci ověření předpokladů a splnění cílů výzkumu byla vybrána kvantitativní metoda – **výběrové šetření pomocí dotazníku**. Dotazník, který byl použit pro účely této bakalářské práce, je přiložen v příloze A a v příloze B. Dotazník A je určen pro intaktní žáky v Domově mládeže a sestával z 22 položek. První dvě otázky byly zaměřeny na zjištění základních údajů o respondentech (pohlaví, věk). Poté následovaly otázky, které blíže specifikují pohled na postižení a volnočasové aktivity intaktních a mentálně postižených žáků na SOU Valašské Klobouky. Dotazník B je určen pro mentálně postižené žáky v Internátě a sestával ze 13 otázek. Stejně jako u dotazníku A byly první dvě otázky zaměřeny na zjištění základních údajů o respondentech (pohlaví, věk). Poté následovaly položky, které blíže specifikují pohled na ubytování žáků a volnočasové aktivity mentálně postižených žáků na SOU Valašské Klobouky.

Na začátku našeho dotazníku byli respondenti seznámeni s důvodem získávání informací a zároveň byli ujištěni, že dotazník je anonymní a bude použit pouze pro účely bakalářské práce. Kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji, které lze matematicky zpracovávat, to znamená, že lze údaje sčítat, vypočítat průměr a také provést vyjádření v procentuálních hodnotách.

Cílem výzkumu je třídění údajů, vysvětlení příčin existence a změn jevů. Získaná data lze využít k zevšeobecnění a vyjádření předpovědí o jevech (Gavora, 2000).

Šetření s využitím dotazníků je hojně využíváno v mnoha oblastech. Mezi nesporné výhody patří jakýkoliv počet respondentů a zachování jejich anonymity. Dotazníky mohou být standardizované, či vlastní konstrukce (Skutil, 2011).

3.2 Charakteristika výzkumného vzorku a místa šetření

Výzkum probíhal v Internátě a Domově mládeže při SOU Valašské Klobouky. Střední odborné učiliště se nachází v malém městě blízko hranic se Slovenskem, na samém okraji města, v areálu, kde se nachází jak samotné učiliště, tak Internát a Domov mládeže, stanice technické kontroly a několik dalších budov, kde žáci jednotlivých oborů pod vedením odborných mistrů vykonávají odbornou praxi.

Popis výzkumného vzorku

Pro potřeby výzkumného šetření bylo rozdáno 38 anonymních dotazníků. Návratnost těchto dotazníků byla v počtu 38 dotazníků (100 %). Výzkumný soubor tvořilo 38 žáků obojího

pohlaví, přičemž chlapců bylo 22 a děvčat 16. Žáky s mentální retardací tvořilo 14 osob, žáků intaktních tvořilo 24 osob.

Etická specifikace výzkumu

Anonymní dotazníky byly distribuovány v rámci schůzek s vychovateli, kteří zmiňované dotazníky ubytovaným žákům rozdali a poskytli jim potřebný čas k vyplnění. V době vyplňování vychovatelé nebyli přítomni na společenské místnosti, žákům byla k dispozici výchovná poradkyně, která je zároveň speciálním pedagogem a žákům v případě potřeby mohla dovysvětlit zadání otázek. Během vyplňování dotazníků byl kladen důraz na celkově příjemnou atmosféru.

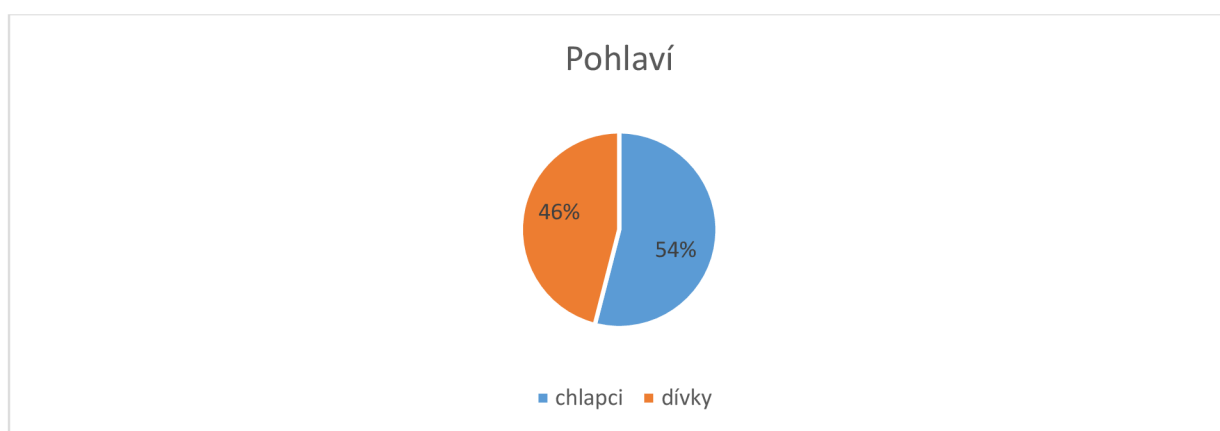
3.3 Výsledky výzkumného šetření a jejich prezentace

Výsledky: Dotazník A – Domov mládeže

Otázka č. 1: Pohlaví respondentů.

Tabulka 1 Pohlaví DM

Pohlaví	Počet	%
Chlapci	13	54
Dívky	11	46
Celkem	24	100

Graf 1 Odpověď na pohlaví respondentů

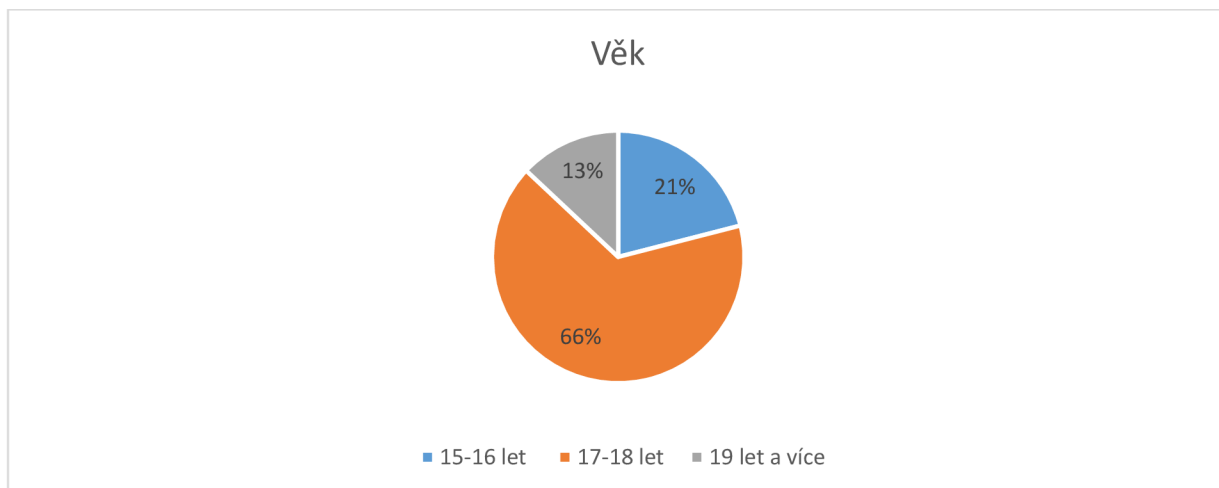
Interpretace:

- Z tabulky 1 a grafu 1 můžeme vyčíst, že 54 % z celkového počtu respondentů ve výzkumu tvořili chlapci, což je 13, a 46 % z celkového počtu respondentů tvořila děvčata, což je 11.

Otázka č. 2: Věk respondentů.

Tabulka 2 Věk DM

Věk	Počet	%
15–16 let	5	21
17–18 let	16	66
19 let a více	3	13
Celkem	24	100

Graf 2 Odpověď na věk respondentů.

Interpretace:

- Z tabulky 2 a grafu 2 můžeme vyčíst, že 5 respondentů bylo ve věku 15–16 let, což je 21 %, 17–18letých respondentů bylo 16, což je 66 %, 19 let a více bylo 3 respondentům, což činí 13 % celého výzkumného vzorku.

Otázka č. 3: Postižení – víte, co tento pojem znamená?

Tabulka 3 Postižení – víte co tento pojem znamená?

Pojem postižení – dívky	Počet	%
Ano	11	100
Ne	0	0
Celkem	11	100

Graf 3 Odpověď na otázku, zda vědí, co je to postižení (dívky)

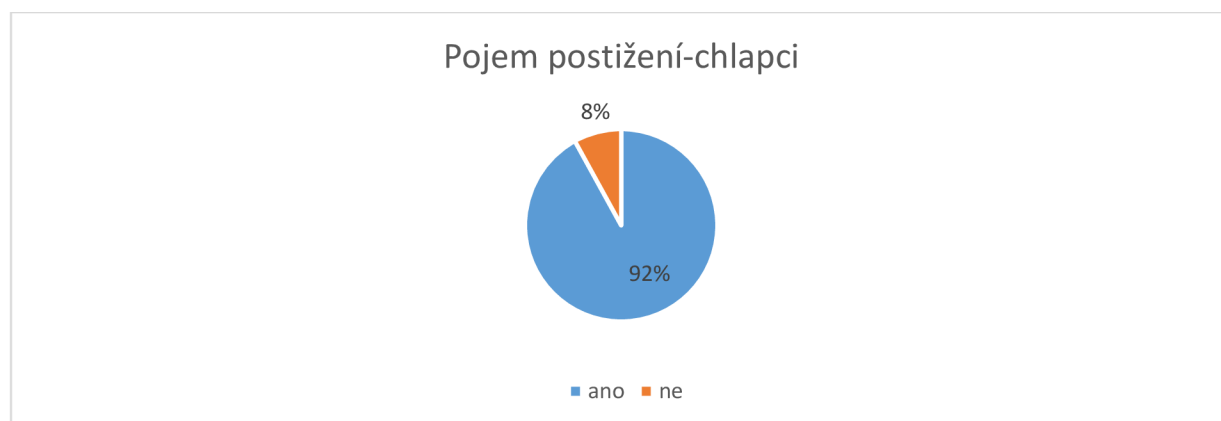
Interpretace:

- Z tabulky 3 a grafu 3 můžeme vyčíst, že 11 respondentů ženského pohlaví (což v případě našeho výzkumného vzorku činí 100 %) ví, co znamená pojem postižení.

Otázka č. 4: Postižení – víte co tento pojem znamená?

Tabulka 4: Postižení – víte, co tento pojem znamená?

Pojem postižení – chlapci	Počet	%
Ano	12	92
Ne	1	8
Celkem	13	100

Graf 4 Odpověď na otázku, zda vědí, co je to postižení (chlapci).

Interpretace:

- Z tabulky 4 a grafu 4 můžeme vyčíst, že 12 respondentů mužského pohlaví (což v případě našeho výzkumného vzorku činí 92 %) ví, co znamená pojem postižení. U 1 respondenta mužského pohlaví (což činí 8 % z celkového počtu respondentů), byla zaznamenána odpověď, že neví, co znamená pojem postižení. Po pohovoru s výchovnou poradkyní víme, že respondentovi pojem postižení vysvětlila.

Otázka č. 5: Myslíte si, že postižení je u člověka vždy viditelné?

Tabulka 5 Myslíte si, že postižení je u člověka vždy viditelné?

Viditelnost postižení	Počet	%
Ano	5	21
Ne	19	79
Celkem	24	100

Graf 5 Odpověď na otázku, zda je postižení u člověka vždy viditelné.

Interpretace:

- Z tabulky 5 a grafu 5 můžeme vyčíst, že 5 respondentů, což je v případě našeho výzkumného vzorku 21 %, se domnívá, že postižení u člověka je vždy viditelné. 19 respondentů, to je 79 % z celkového počtu dotazovaných, uvádí, že postižení u člověka není vždy viditelné.

Otázka č. 6: Mentální postižení – víte, o jaké postižení se jedná?

Tabulka 6 Mentální postižení – víte, o jaké postižení se jedná?

Mentální postižení	Počet	%
Ano	22	92
Ne	2	8
Celkem	24	100

Graf 6 Odpověď na otázku, zda vědí, o jaké postižení se jedná

Interpretace:

- Z tabulky 6 a grafu 6 můžeme vyčíst, že 22 respondentů, což v případě našeho výzkumného vzorku činí 92 %, ví, o jaké postižení se jedná (mentální postižení). Pouze 2 respondenti, to je 8 % výzkumného vzorku, neví, o jaké postižení se jedná (mentální postižení). Při pohovorech s mnoha žáky víme, že si myslí, že mentálně postižený jedinec musí vypadat jinak, než běžně zdravý jedinec (změny v obličejové části, tělesné postižení).

Otázka č. 7: Znáte někoho s mentálním postižením?

Tabulka 7 Znáte někoho s mentálním postižením?

MP	Počet	%
Ano	21	88
Ne	3	12
Celkem	24	100

Graf 7 Odpověď na otázku, zda znají někoho s mentálním postižením.

Interpretace:

- Z tabulky 7 a grafu 7 můžeme vyčíst, že 21 respondentů, to je 88 % výzkumného vzorku, zná někoho s mentálním postižením. 3 respondenti, to je 12 % výzkumného vzorku, neznají nikoho s mentálním postižením (jsou to žáci, kteří chodí na gymnázium a neplní školní docházku v naší škole).

Otázka č. 8: Mluvíte během dne v Domově a Internátě s vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení?

Tabulka 8 Mluvíte během dne v Domově a Internátě s vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení?

Hovor s vychovatelem	Počet	%
Ano	7	29
Ne	17	71
celkem	24	100

Graf 8 Odpověď na otázku, zda mluví během dne na Domově a Internátě s vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení.

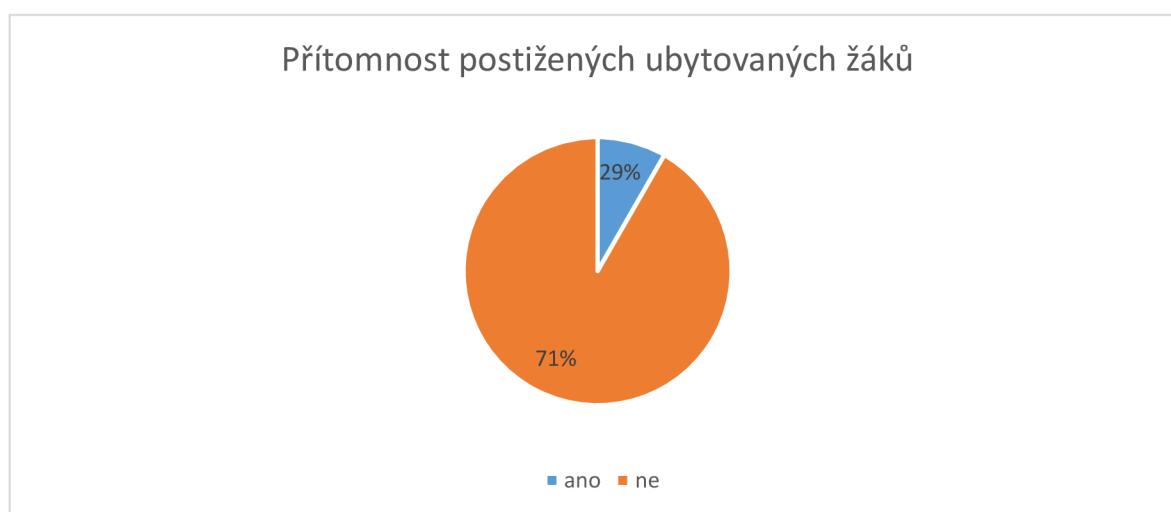
Interpretace:

- Z tabulky 8 a grafu 8 můžeme vyčíst, že 7 respondentů, to je 29 % výzkumného vzorku, mluví během dne se svými vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení. 17 respondentů, to je 71 % výzkumného vzorku, nemluví během dne se svými vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení.

Otázka č. 9: Vadí vám přítomnost ubytovaných postižených žáků?

Tabulka 9 Vadí vám přítomnost ubytovaných postižených žáků?

Přítomnost	Počet	%
Ano	7	29
Ne	17	71
Celkem	24	100

Graf 9 Odpověď na otázku, zda jim vadí přítomnost ubytovaných postižených žáků.

Interpretace:

- Z tabulky 9 a grafu 9 můžeme vyčíst, že 17 respondentům, což je 71 % výzkumného vzorku, nevadí přítomnost ubytovaných postižených žáků. 7 respondentů, a to v počtu 7 žáků, což je v našem výzkumném vzorku 29 % uvádí, že jim vadí přítomnost ubytovaných postižených žáků.

Otázka č. 10: Co si myslíte o zařazení mentálně postiženého žáka, do SOU Valašské Klobouky?

Tabulka 10 Co si myslíte o zařazení mentálně postiženého žáka, do SOU Valašské Klobouky?

Zařazení	Počet	%
Vadí mi to	6	25
Nevadí mi to	18	75
celkem	24	100

Graf 10 Odpověď na otázku, co si myslí o zařazení mentálně postiženého žáka do SOU Valašské Klobouky.

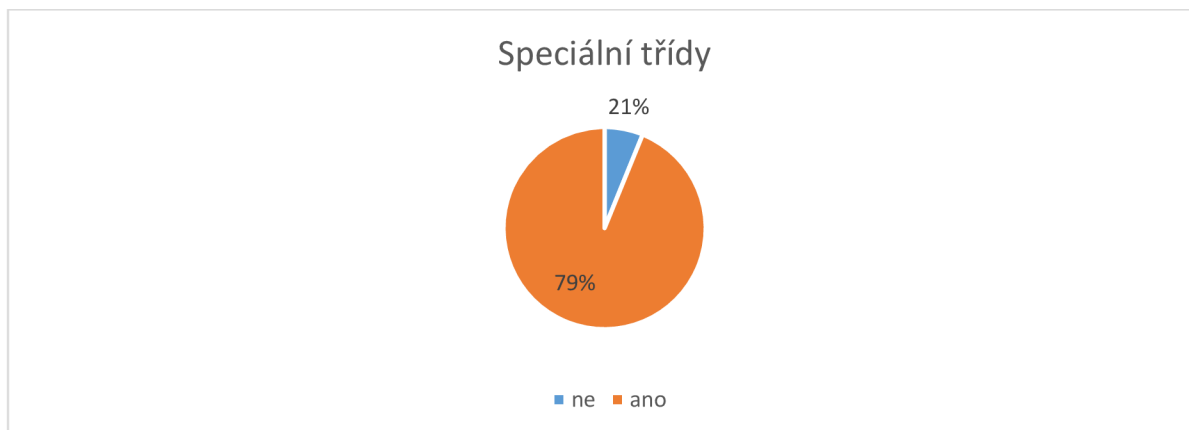
Interpretace:

- Z tabulky 10 a grafu 10 můžeme vyčíst, že 6 respondentům, to je 25 % výzkumného vzorku, vadí zařazení mentálně postiženého žáka do SOU Valašské Klobouky. 18 respondentům, to je 75 % výzkumného vzorku, nevadí zařazení mentálně postiženého žáka do SOU Valašské Klobouky.

Otázka č. 11: Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?

Tabulka 11 Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?

Speciální třídy	Počet	%
Ano	19	79
Ne	5	21
Celkem	24	100

Graf 11 Odpověď na otázku, zda se domnívají, že jsou speciální třídy i v jiných školách.

Interpretace:

- Z tabulky 12 a grafu 12 můžeme vyčíst, že 19 respondentů, to je 79 % výzkumného vzorku, se domnívá, že i v jiných školách jsou speciální třídy. 5 respondentů, to je 21 % výzkumného vzorku, se domnívá, že i v jiných školách nejsou speciální třídy.

Otázka č. 12: Napište kladné stránky, proč je dobré mít na SOU Valašské Klobouky třídy pro postižené žáky.

V rámci otázky č. 12 měli žáci možnost napsat kladné stránky toho, proč je dobré mít na SOU Valašské Klobouky třídy pro postižené žáky. Vzhledem k tomu, že se jednalo o otevřenou otázku, odpovědi byly různorodé, část respondentů vybralo více než jednu kladnou stránku, 4 respondenti nevedli na tuto otázku žádnou odpověď. Mezi odpověďmi převládal názor, že výhodou tříd pro postižené žáky na SOU Valašské Klobouky je zejména to, že je zde menší počet žáků a pedagogové se těmto žákům individuálně věnují na základě jejich potřeb (21 odpovědí). Často se také objevovala odpověď, že vzdělání je pro všechny bez rozdílu (20 odpovědí). To, že jsou ve škole zřízeny i třídy pro postižené, považuje za kladné 19 respondentů. Protože se ve škole nacházejí i postižení žáci, v důsledku čehož navázali přátelství, považuje to za dobré 15 respondentů. 21 respondentů uvedlo, že speciální třídy zaručují, že se žáci s postižením nemusejí vzdělávat ve speciálních ústavech jako v minulosti.

Otázka č. 13: Napište, proč se domníváte, že postižení žáci nepatří na SOU Valašské Klobouky

U otázky č. 12 měli žáci napsat, proč se domnívají, že postižení žáci nepatří na SOU Valašské Klobouky. Stejně jako u předcházející otázky někteří z respondentů uvedli více odpovědí, jiní pouze jeden důvod, ale objevily se i dotazníky, kde otázka č. 12 nebyla

vyplněna. U 21 dotazníků bylo zaznamenáno, že postižení žáci do škol patří. 3 respondenti odpověděli, že jim vadí, jak postižení žáci vypadají. 3 respondenti uvádějí, že postižení žáci do školy nepatří proto, že se chovají jinak. 1 respondent uvádí, že postižení žáci do školy nepatří, protože jsou „zvláštní“. 2 respondenti uvádějí, že jim vadí, jak tito žáci chodí oblékáni. 3 respondenti uvádějí, že jim vadí „jejich odér“. 2 respondenti uvedli odpověď, že postižení žáci do školy nepatří, protože je na ně brán ohled. 1 názor je ten, že postižení žáci by měli být posíláni do ústavů bez možnosti vzdělávání v běžných školách.

Otázka č. 14: Znáte postižené žáky, kteří jsou ubytováni jménem?

Tabulka 12 Znáte postižené žáky, kteří jsou ubytováni jménem?

Jméno žáka	Počet	%
Ano	22	92
Ne	2	8
Celkem	24	100

Graf 12 Odpověď na otázku, zda znají postižené žáky, kteří jsou ubytováni jménem.

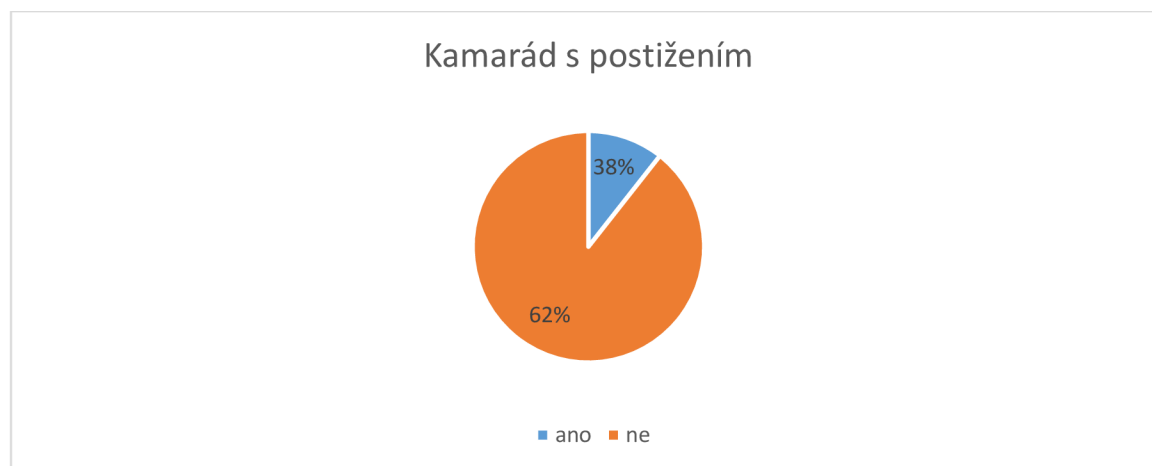
Interpretace:

- Z tabulky 12 a grafu 12 můžeme vyčíst, že 22 respondentů, to je 92 % výzkumného vzorku, zná postižené žáky, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky, jménem. 2 respondenti, to je 8 % výzkumného vzorku, nezná postižené žáky, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky, jménem.

Otázka č. 15: Je některý z postižených žáků ubytovaných v Internátě vaším kamarádem?

Tabulka 13 Je některý z postižených žáků ubytovaných v Internátě vaším kamarádem?

Postižený kamarád	Počet	%
Ano	9	38
Ne	15	62
Celkem	24	100

Graf 13 Odpověď na otázku, zda je některý z postižených žáků ubytovaných na Internátě kamarádem.

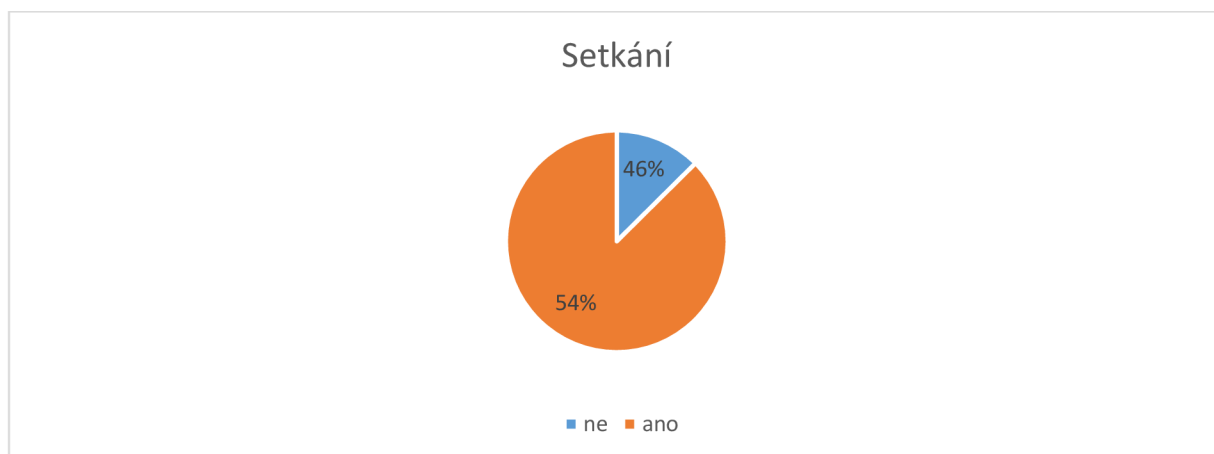
Interpretace:

- Z tabulky 13 a grafu 13 můžeme vyčíst, že 9 respondentů, to je 38 % výzkumného vzorku, má za kamaráda postiženého ubytovaného žáka v Internátě. 15 respondentů, to je 62 % výzkumného vzorku, nemá za kamaráda postiženého ubytovaného žáka v Internátě.

Otázka č. 16: Scházíte se s ostatními postiženými žáky v Internátě a Domově mládeže?

Tabulka 14 Scházíte se s ostatními postiženými žáky v Internátě a Domově mládeže?

Setkání	Počet	%
Ano	13	54
Ne	11	46
Celkem	24	100

Graf 14 Odpověď na otázku, zda se schází s ostatními postiženými na Internátě a Domově mládeže.

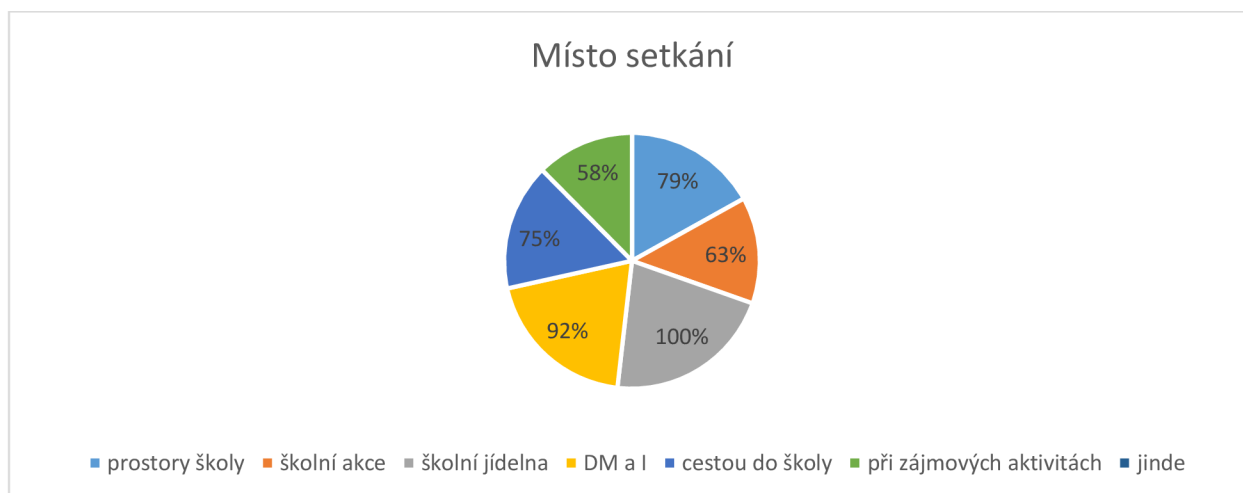
Interpretace:

- Z tabulky 14 a grafu 14 můžeme vyčíst, že 13 respondentů, to je 54 % výzkumného vzorku, se schází s ostatními postiženými žáky na SOU Valašské Klobouky. 11 respondentů, to je 46 % výzkumného vzorku, se neschází s ostatními postiženými žáky na SOU Valašské Klobouky.

Otázka č. 17: Jestliže jste na otázku č. 15 uvedli odpověď ano, napište prosím místo.

Tabulka 15 Místo setkání s ostatními postiženými spolužáky na SOU Valašské Klobouky

Místo setkání	Počet odpovědí	%
Prostory školy	13	54
Školní akce	15	63
Školní jídelna	24	100
Domov mládeže a Internát	24	100
Cestou do školy	18	75
Při zájmových aktivitách	14	58
Jinde	2	8

Graf 15 Odpověď na otázku, na jakém místě se schází s ostatními postiženými spolužáky na SOU Valašské Klobouky.

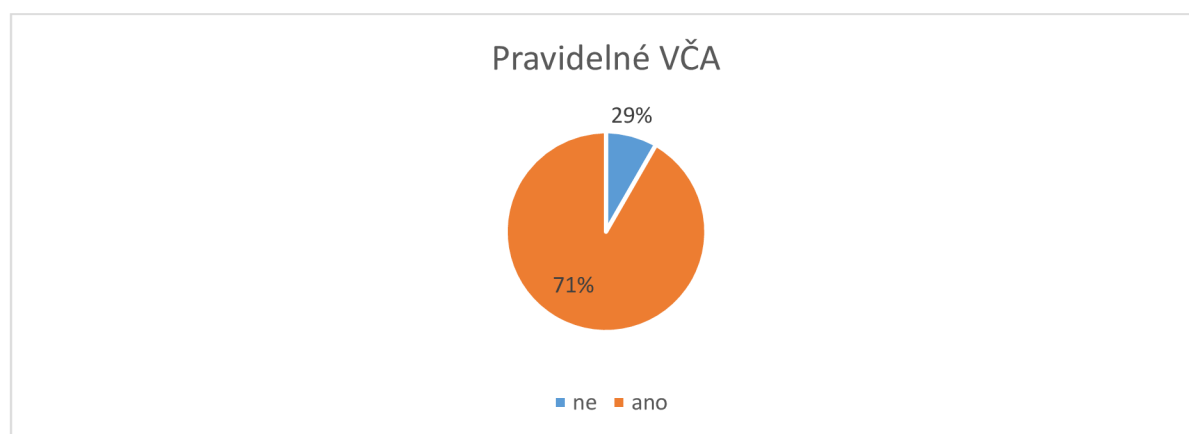
Interpretace:

- Otázka č. 17 navazuje na otázku č. 16. Na tuto otázku odpovídalo všech 24 respondentů. Respondenti odpovídali dle svého uvážení a mohli označit více odpovědí.
- Z tabulky 15 a grafu 15 můžeme vyčíst, že 13 respondentů, to je 54 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními postiženými spolužáky uvádí prostory školy. 15 respondentů, to je 63 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními postiženými spolužáky uvádí školní akce. 24 respondentů, to je 100 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními postiženými spolužáky uvádí školní jídelnu. 24 respondentů, to je 100 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními postiženými spolužáky uvádí Domov mládeže a Internát. 18 respondentů, to je 75 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními postiženými spolužáky uvádí cestu do školy. 14 respondentů, to je 58 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními postiženými spolužáky uvádí zájmové aktivity. 2 respondenti, to je 8 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními postiženými spolužáky uvedlo odpověď jiné místo.

Otázka č. 18: Probíhají v Domově mládeže pravidelné volnočasové aktivity?

Tabulka 16 Probíhají v Domově mládeže pravidelné volnočasové aktivity?

Pravidelné VČA	Počet	%
Ano	17	71
Ne	7	29
Celkem	24	100

Graf 16 Odpověď na otázku, zda probíhají v Domově mládeže pravidelné volnočasové aktivity.

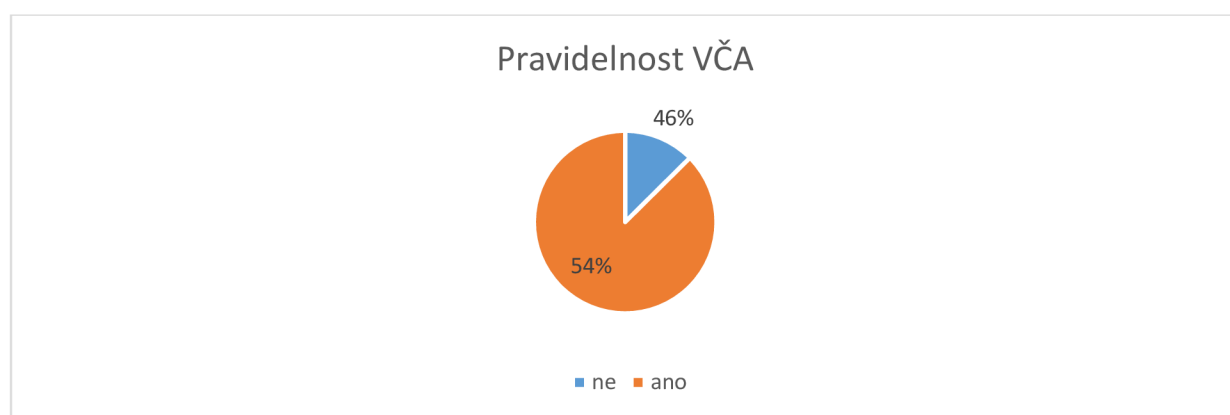
Interpretace:

- Z tabulky 16 a grafu 16 můžeme vyčíst, že 17 respondentů, to je 71 % výzkumného vzorku, uvádí, že v Domově mládeže probíhají pravidelné volnočasové aktivity. 7 respondentů, to je 29 % výzkumného vzorku, uvádí, že v Domově mládeže neprobíhají pravidelné volnočasové aktivity.
- Rozpor v odpovědích je zejména proto, že respondenti, kteří jsou u nás ubytováni – žáci naší školy a žáci gymnázia – mají v nabídce volnočasových aktivit rozdílné možnosti. Je evidentní, že žáci gymnázia více volného času věnují přípravě na studium a žáci naší školy mají více volného času.

Otázka č. 19: Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?

Tabulka 17 Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?

Účast na prav. VČA	Počet	%
Ano	13	54
Ne	11	46
Celkem	24	100

Graf 17 Odpověď na otázku, zda se účastní pravidelných volnočasových aktivit.

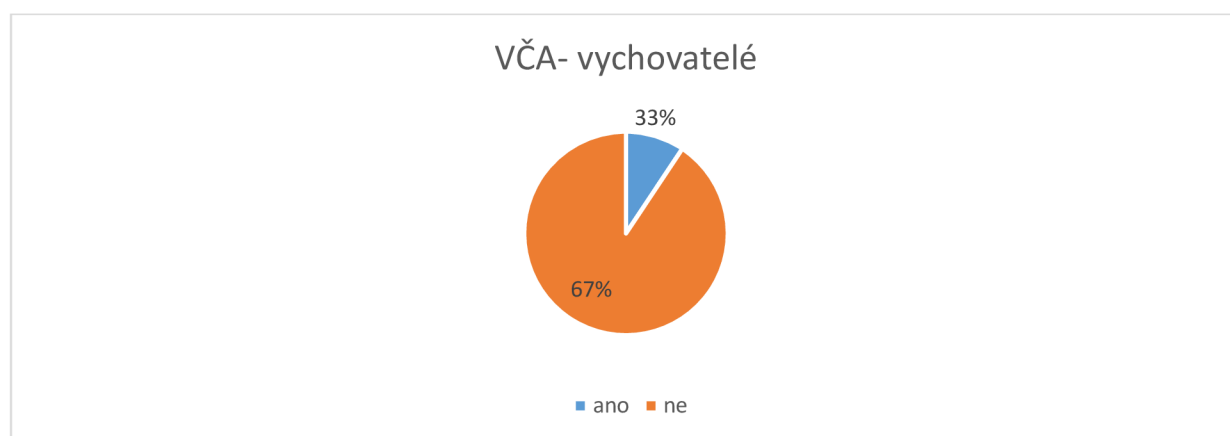
Interpretace:

- Z tabulky 17 a grafu 17 můžeme vyčíst, že 13 respondentů, to je 54 % výzkumného vzorku, uvádí, že se pravidelně účastní volnočasových aktivit. 11 respondentů, to je 46 % výzkumného vzorku, uvádí, že se pravidelně neúčastní volnočasových aktivit.

Otázka č. 20: Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?

Tabulka 18 Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?

VČA – vychovatelé	Počet	%
Ano	8	33
Ne	16	67
Celkem	24	100

Graf 18 Odpověď na otázku, zda jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů.

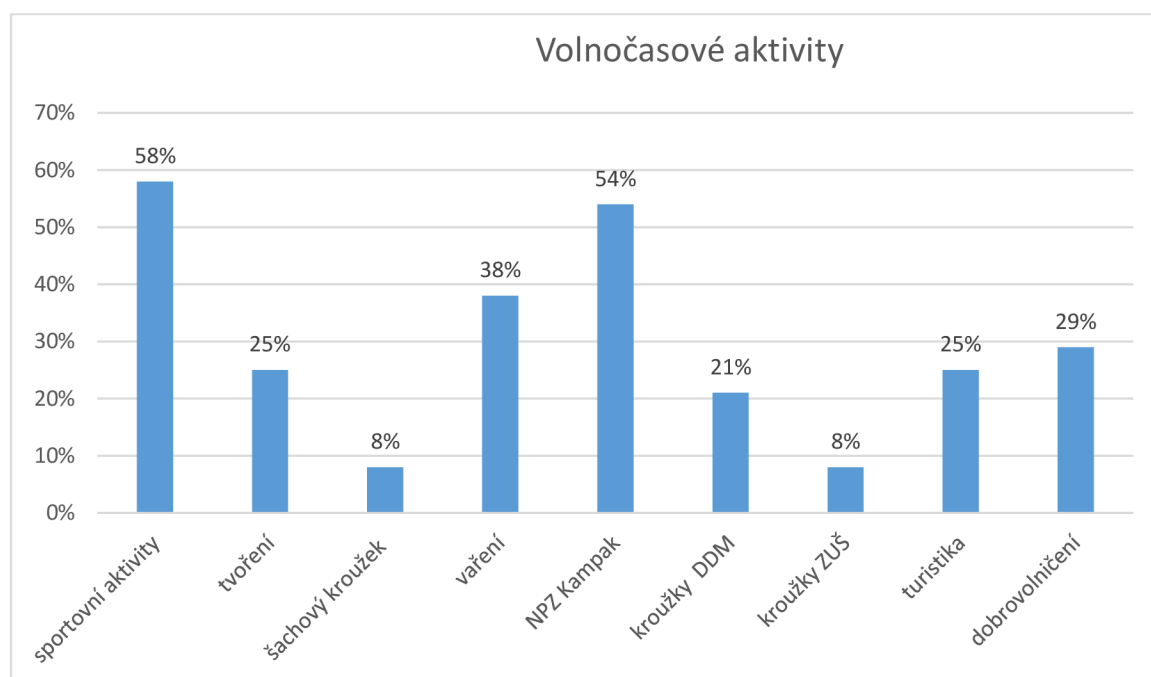
Interpretace:

- Z tabulky 18 a grafu 18 je možné vyčíst, že 8 respondentů, to je 33 % výzkumného vzorku, uvádí, že jsou volnočasové aktivity vždy pořádány pod vedením vychovatelů. 16 respondentů, to je 67 % výzkumného vzorku, uvádí, že nejsou volnočasové aktivity vždy pořádány pod vedením vychovatelů.

Otázka č. 21: Volnočasové aktivity v Domově mládeže.

Tabulka 19 Volnočasové aktivity v Domově mládeže

Volnočasové aktivity	Počet odpovědí	%
Sportovní aktivity	14	58
Tvoření	6	25
Šachový kroužek	2	8
Vaření	9	38
Nízkopr. zařízení Kam Pak	13	54
Kroužky v DDM	5	21
Kroužky v ZUŠ	2	8
Turistika	6	25
DDbrovolničení	7	29

Graf 19 Odpověď na otázku, jaké jsou volnočasové aktivity v Domově mládeže.

Interpretace:

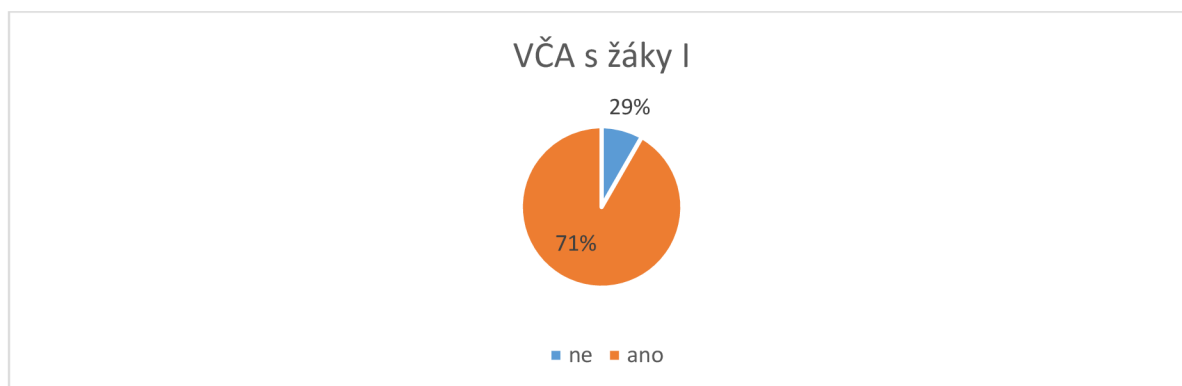
- Z tabulky 19 a grafu 19 můžeme vyčíst, že 14 respondentů, to je 58 % výzkumného vzorku, uvádí, že se věnuje sportovním aktivitám, 6 respondentů, to je 25% výzkumného vzorku, se věnuje tvoření, 2 respondenti, to je 8 % výzkumného vzorku, navštěvují

šachový kroužek, 9 respondentů, to je 38 % výzkumného vzorku, ve volnočasových aktivitách vaří, 13 respondentů, to je 54 % výzkumného vzorku, navštěvuje ve volném čase Nízkoprahové zařízení KamPak, 5 respondentů, to je 21 % výzkumného vzorku, se účastní kroužků v DDM, 2 respondenti, to je 8 % výzkumného vzorku, docházejí na aktivity v rámci ZUŠ, 6 respondentů, to je 25 % výzkumného vzorku, se věnuje turistice a 7 respondentů, to je 29 % výzkumného vzorku, v rámci volnočasových aktivit Domova mládeže dobrovolničí.

Otázka č. 22: Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Internátu?

Tabulka 20 Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Internátu?

VČA s žáky I	Počet	%
Ano	17	71
Ne	7	29
Celkem	24	100

Graf 20 Odpověď na otázku, zda se účastní volnočasových aktivit spolu s žáky Internátu.

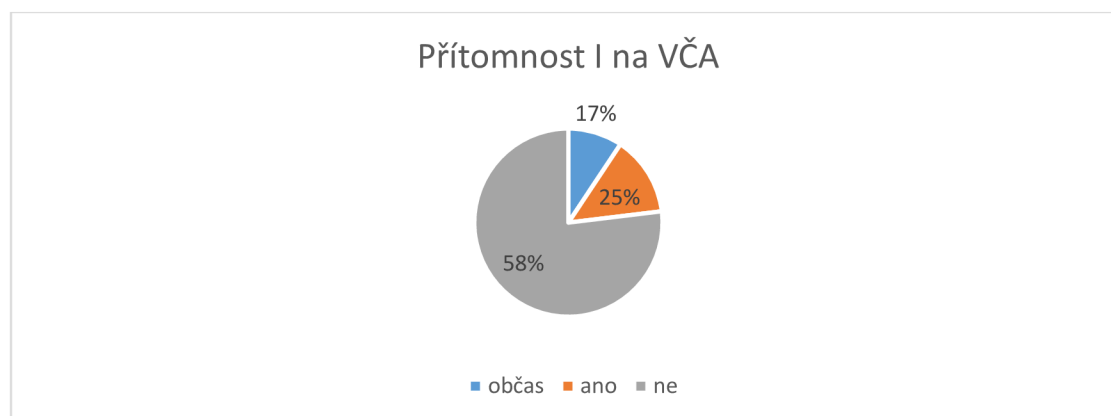
Interpretace:

- Z tabulky 20 a grafu 20 můžeme vyčíst, že 17 respondentů, to je 71 % výzkumného vzorku, uvádí, že se účastní volnočasových aktivit s žáky Internátu. 7 respondentů, to je 29 % výzkumného vzorku, uvádí, že se neúčastní volnočasových aktivit s žáky Internátu.

Otázka č. 23: Vadí vám přítomnost žáků z Internátu na těchto aktivitách?

Tabulka 21 Vadí vám přítomnost žáků z Internátu na těchto aktivitách

Přítomnost I na VČA	Počet	%
Ano	6	25
Ne	14	58
Občas	4	17
Celkem	24	100

Graf 21 Odpověď na otázku, zda vadí přítomnost žáků z Internátu na aktivitách.

Interpretace:

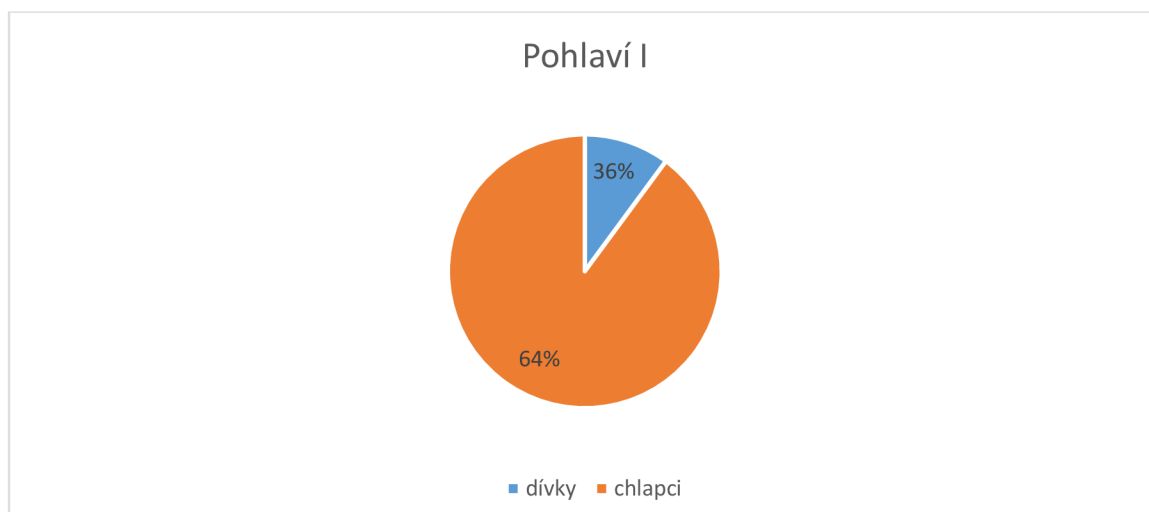
- Z tabulky 21 a grafu 21 můžeme vyčíst, že 6 respondentům, to je 25 % výzkumného vzorku, vadí přítomnost žáků z Internátu na volnočasových aktivitách. 14 respondentům, to je 58 % výzkumného vzorku, nevadí přítomnost žáků z Internátu na volnočasových aktivitách. 4 respondentům, to je 17 % výzkumného vzorku, občas vadí přítomnost žáků z Internátu na volnočasových aktivitách.

Výsledky: Dotazník B – Internát

Otázka č. 1: Pohlaví respondentů?

Tabulka 22 Pohlaví I

Pohlaví	Počet	%
Chlapci	9	64
Dívky	5	36
Celkem	14	100

Graf 22 Odpověď na pohlaví respondentů.

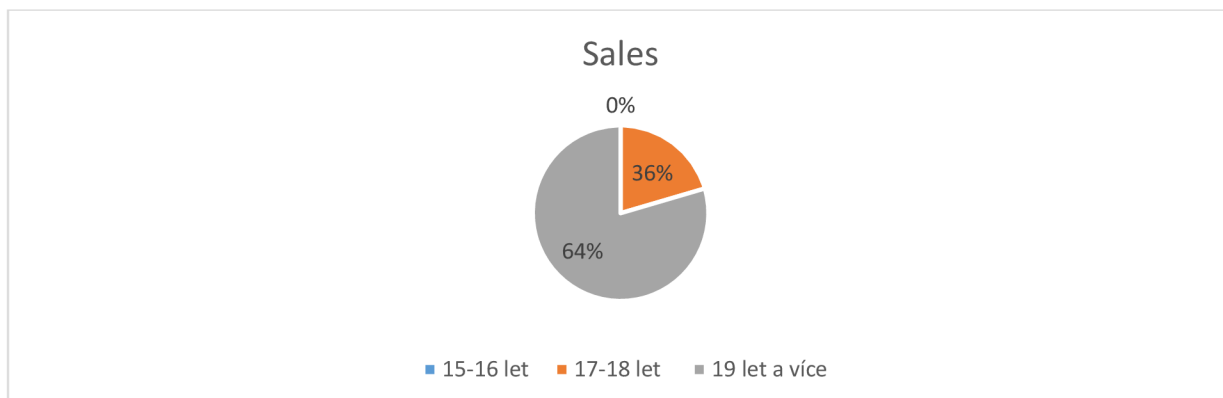
Interpretace:

- Z tabulky 22 a grafu 22 můžeme vyčíst, že 64 % z celkového počtu respondentů ve výzkumu tvořili chlapci, což je 9 a 36 % z celkového počtu respondentů tvořila děvčata, což je 5.

Otázka č. 2: Věk respondentů

Tabulka 23 Věk I

Věk	Počet	%
15–16 let	0	0
17–18 let	5	36
19 let a více	9	64
Celkem	14	100

Graf 23 Odpověď na věk respondentů.

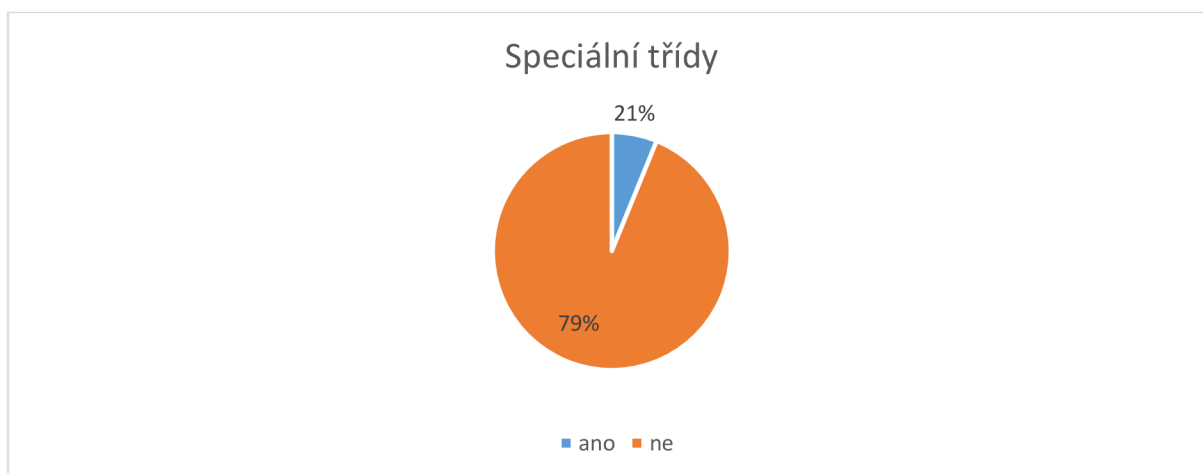
Interpretace:

- Z tabulky 23 a grafu 23 můžeme vyčíst, že žádný z respondentů nebyl ve věkové kategorii 15–16 let, 17–18letých respondentů bylo 5, což je 36 %, 19 let a více bylo 9 respondentům, což činí 64 % celého výzkumného vzorku.

Otázka č. 3: Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?

Tabulka 24 Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?

Speciální třídy	Počet	%
Ano	3	21
Ne	11	79
Celkem	14	100

Graf 24 Odpověď na otázku, zda se domnívají, že jsou speciální třídy i v jiných školách.

Interpretace:

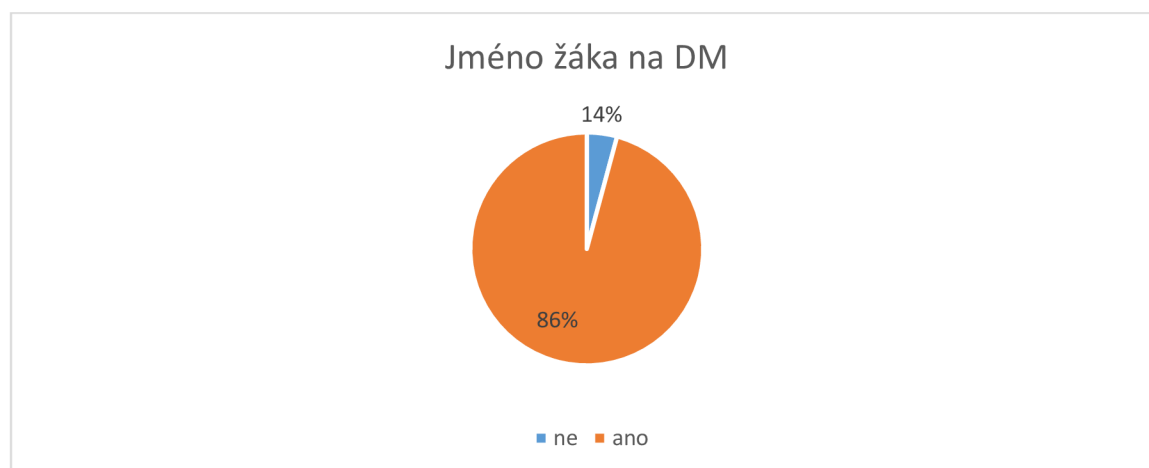
- Z tabulky 24 a grafu 24 můžeme vyčíst, že 3 respondenti, to je 21 % výzkumného vzorku, se domnívá, že i v jiných školách jsou speciální třídy. 11 respondentů, to je 79 % výzkumného vzorku, se domnívá, že v jiných školách nejsou speciální třídy.

Otázka č. 4: Znáte žáky, kteří jsou ubytováni v Domově mládeže jménem?

Tabulka 25 Znáte žáky, kteří jsou ubytováni v Domově mládeže jménem?

Jméno žáka	Počet	%
Ano	12	86
Ne	2	14
Celkem	14	100

Tabulka 26 Znáte žáky, kteří jsou ubytováni na Domově mládeže jménem

Graf 25 Odpověď na otázku, zda znají žáky, kteří jsou ubytováni na Domově mládeže jménem.

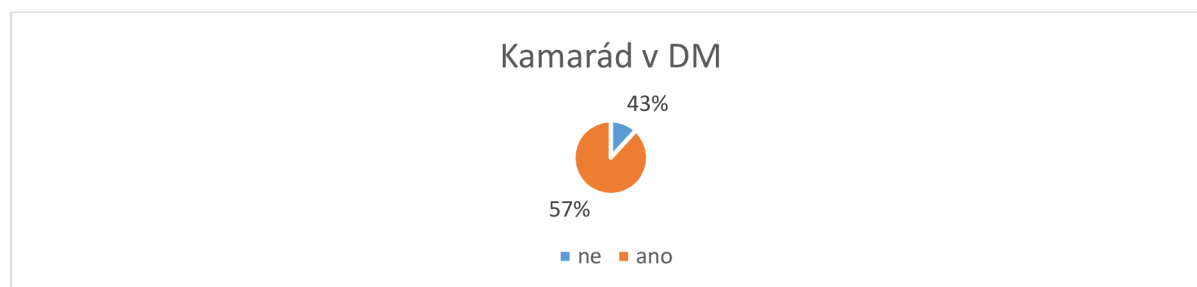
Interpretace:

- Z tabulky 25 a grafu 25 můžeme vyčíst, že 12 respondentů, to je 86 % výzkumného vzorku, zná žáky, kteří jsou ubytováni v Domově mládeže, jménem. 2 respondenti, to je 14 % výzkumného vzorku, nezná žáky, kteří jsou ubytováni v Domově mládeže, jménem.

Otázka č. 5: Je některý z žáků ubytovaných v Domově mládeže vaším kamarádem?

Tabulka 27 Je některý z žáků ubytovaných v Domově mládeže vaším kamarádem?

Kamarád v DM	Počet	%
Ano	9	64
Ne	5	36
Celkem	14	100

Graf 26 Odpověď na otázku, zda je některý z žáků ubytovaných v Domově mládeže něčím kamarádem.

Interpretace:

- Z tabulky 26 a grafu 26 můžeme vyčíst, že 9 respondentů, to je 64 % výzkumného vzorku, má za kamaráda žáka ubytovaného v Domově mládeže. 5 respondentů, to je 36 % výzkumného vzorku, nemá za kamaráda žáka SOU ubytovaného v Domově mládeže.

Otázka č. 6: Scházíte se s ostatními žáky v Internátě a Domově mládeže?

Tabulka 28 Scházíte se s ostatními žáky v Internátě a Domově mládeže?

Setkání	Počet	%
Ano	12	86
Ne	2	14
Celkem	14	100

Graf 27 Odpověď na otázku, zda se schází s ostatními na Internátě a Domově mládeže.

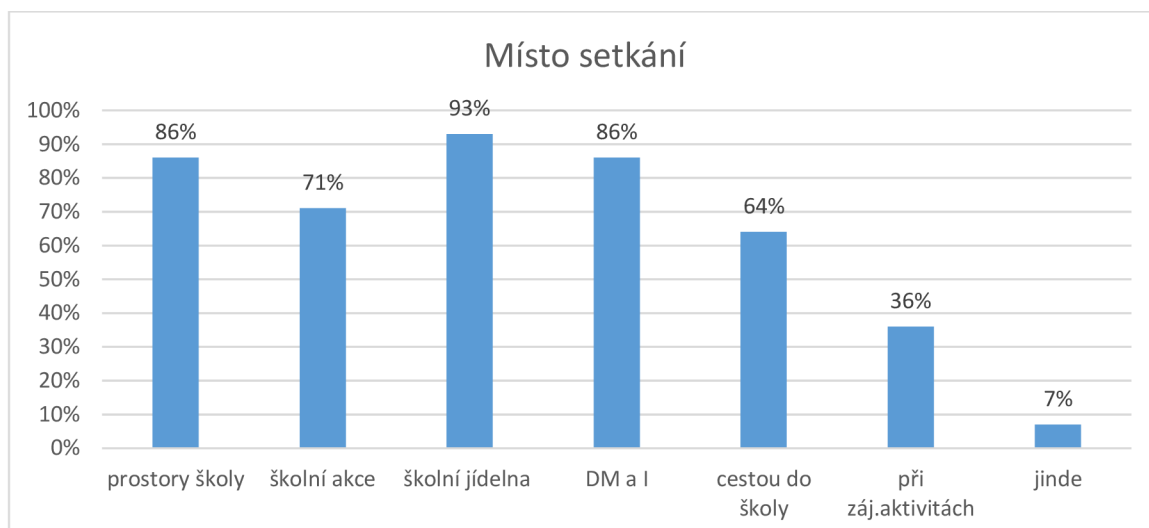
Interpretace:

- Z tabulky 27 a grafu 27 můžeme vyčíst, že 12 respondentů, to je 86 % výzkumného vzorku, se schází s ostatními žáky v Internátě a Domově mládeže. 2 respondenti, to je 14 % výzkumného vzorku se nescházejí s ostatními žáky v Internátě a Domově mládeže.

Otázka č. 7: Jestliže jste na otázku č. 6 uvedli odpověď ano, napište prosím místo.

Tabulka 29 Místo setkání s ostatními spolužáky na SOU Valašské Klobouky

Místo setkání	Počet odpovědí	%
Prostory školy	12	86
Školní akce	10	71
Školní jídelna	13	93
Domov mládeže a Internát	12	86
Cestou do školy	9	64
Při zájmových aktivitách	5	36
Jinde	1	7

Graf 28 Odpověď na otázku, na jakém místě se schází s ostatními spolužáky na SOU Valašské Klobouky.

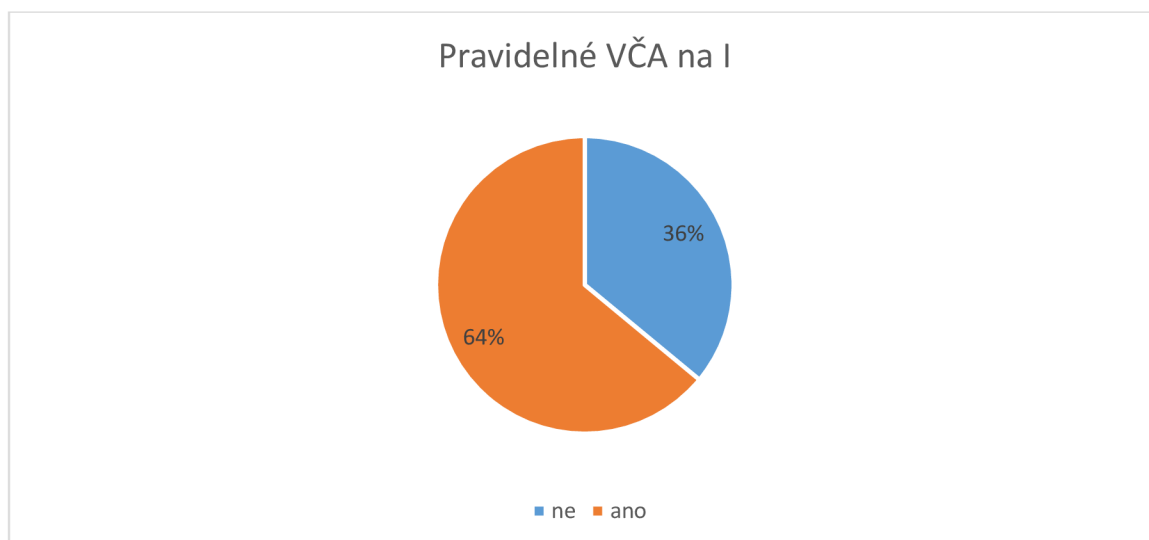
Interpretace:

- Otázka č. 7 navazuje na otázku č. 6. Respondenti odpovídali dle svého uvážení a mohli označit více odpovědí. Z tabulky 28 a grafu 28 můžeme vyčíst, že 12 respondentů, to je 86 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními spolužáky uvádí prostory školy. 10 respondentů, to je 71 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními spolužáky uvádí školní akce. 13 respondentů, to je 93 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními spolužáky uvádí školní jídelnu. 12 respondentů, to je 86 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními spolužáky uvádí Domov mládeže a Internát. 9 respondentů, to je 64 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními spolužáky uvádí cestu do školy. 5 respondentů, to je 36 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními spolužáky uvádí zájmové aktivity. 1 respondent, to je 7 % z výzkumného vzorku, jako místo setkání s ostatními spolužáky uvedl odpověď jiné místo.

Otázka č. 8: Probíhají v Internátě pravidelné volnočasové aktivity?

Tabulka 30 Probíhají v Internátě pravidelné volnočasové aktivity?

Pravidelné VČA	Počet	%
Ano	9	64
Ne	5	36
Celkem	14	100

Graf 29 Odpověď na otázku, zda probíhají na Internátě pravidelné volnočasové aktivity.

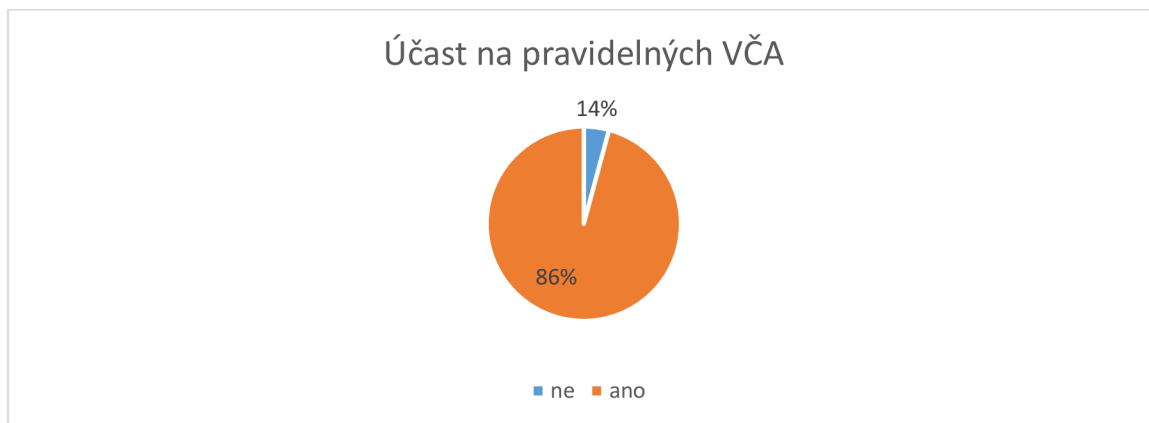
Interpretace:

- Z tabulky 29 a grafu 29 můžeme vyčíst, že 9 respondentů, to je 64 % výzkumného vzorku, uvádí, že v Internátě probíhají pravidelné volnočasové aktivity. 5 respondentů, to je 36 % výzkumného vzorku, uvádí, že v Internátě neprobíhají pravidelné volnočasové aktivity.

Otázka č. 9: Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?

Tabulka 31 Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?

Účast na prav. VČA	Počet	%
Ano	12	86
Ne	2	14
Celkem	14	100

Graf 30 Odpověď na otázku, zda se účastní pravidelných volnočasových aktivit.

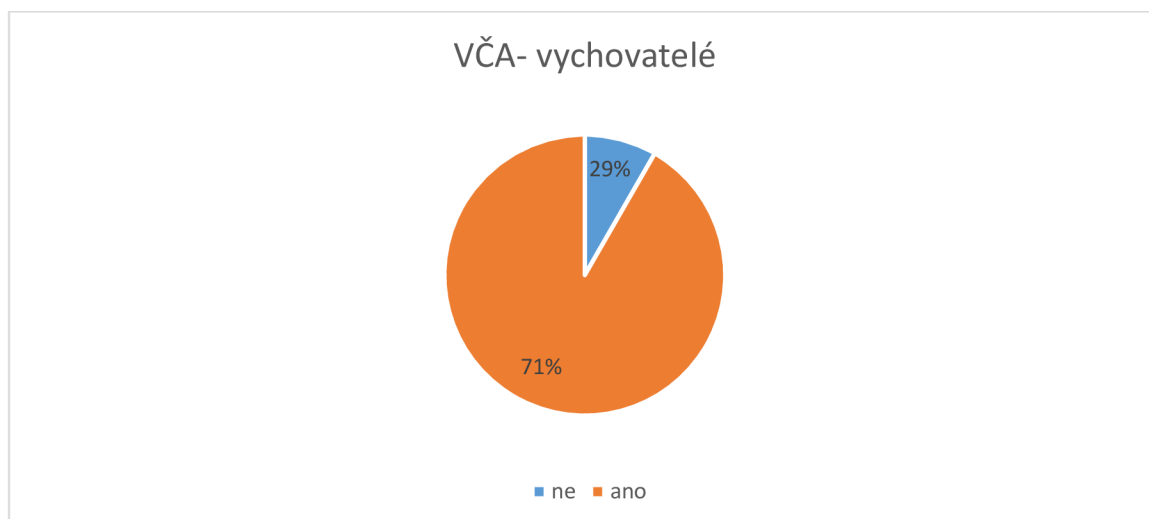
Interpretace:

- Z tabulky 30 a grafu 30 můžeme vyčíst, že 12 respondentů, to je 86 % výzkumného vzorku, uvádí, že se pravidelně účastní volnočasových aktivit. 2 respondenti, to je 14 % výzkumného vzorku, uvádí, že se pravidelně neúčastní volnočasových aktivit.

Otázka č. 10: Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?

Tabulka 32 Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?

VČA – vychovatelé	Počet	%
Ano	10	71
Ne	4	29
Celkem	14	100

Graf 31 Odpověď na otázku, zda jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů.

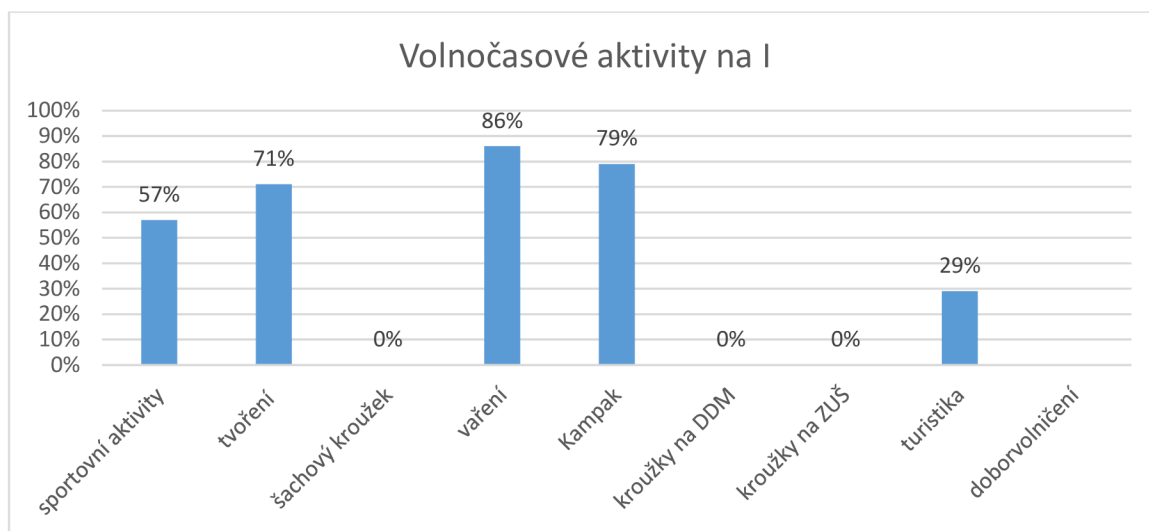
Interpretace:

- Z tabulky 31 a grafu 3 můžeme vyčíst, že 10 respondentů, to je 71 % výzkumného vzorku, uvádí, že jsou volnočasové aktivity vždy pořádány pod vedením vychovatelů. 4 respondenti, to je 29 % výzkumného vzorku, uvádějí, že nejsou volnočasové aktivity vždy pořádány pod vedením vychovatelů.

Otázka č. 11: Volnočasové aktivity v Internátě.

Tabulka 33 Volnočasové aktivity v Internátě.

Volnočasové aktivity	Počet odpovědí	%
Sportovní aktivity	8	57
Tvoření	10	71
Šachový kroužek	0	0
Vaření	12	86
Nízkopr. zařízení KamPak	11	79
Kroužky v DDM	0	0
Kroužky v ZUŠ	0	0
Turistika	4	29
Dobrovolničení	0	0

Graf 32 Odpověď na otázku, jaké jsou volnočasové aktivity na Internátě.

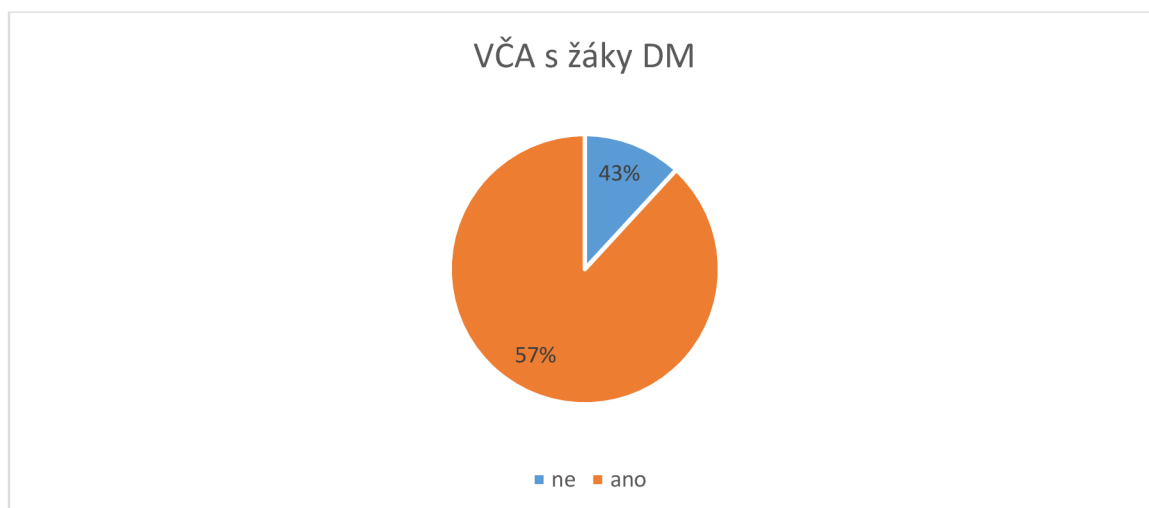
Interpretace:

- Z tabulky 32 a grafu 32 můžeme vyčíst, že 8 respondentů, to je 57 % výzkumného vzorku, uvádí, že se věnuje sportovním aktivitám, 10 respondentů, to je 71 % výzkumného vzorku, se věnuje tvoření, 12 respondentů, to je 86 % výzkumného vzorku, ve volnočasových aktivitách vaří, 11 respondentů, to je 79 % výzkumného vzorku, navštěvuje ve volném čase Nízkoprahové zařízení KamPak, 4 respondenti, to je 29 % výzkumného vzorku, se věnuje turistice. Žádný z respondentů se nevěnuje kroužkům v DDM a ZUŠ a také žádný respondent nedobrovolníčí.

Otázka č. 12: Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Domova mládeže?

Tabulka 34 Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Domova mládeže?

VČA s žáky DM	Počet	%
Ano	8	57
Ne	6	43
Celkem	14	100

Graf 33 Odpověď na otázku, zda se účastní volnočasových aktivit spolu s žáky Domova mládeže.

Interpretace:

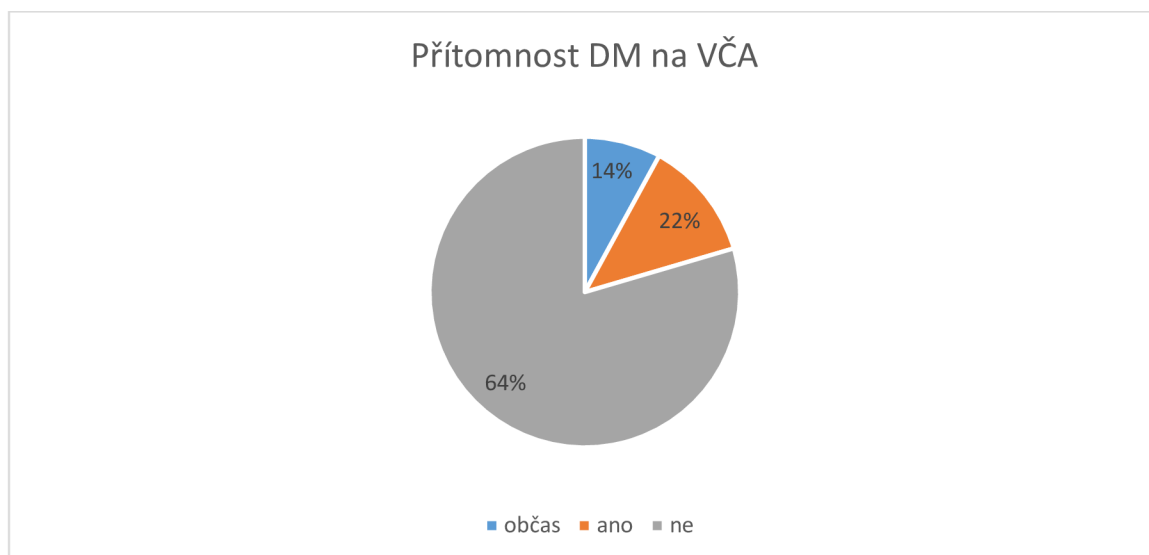
- Z tabulky 33 a grafu 33 můžeme vyčíst, že 8 respondentů, to je 57 % výzkumného vzorku, uvádí, že se účastní volnočasových aktivit s žáky Domova mládeže. 6 respondentů, to je 43 % výzkumného vzorku, uvádí, že se neúčastní volnočasových aktivit s žáky Domova mládeže.

•

Otázka č. 13: Vadí vám přítomnost žáků z Domova mládeže na těchto aktivitách?

Tabulka 35 Vadí vám přítomnost žáků z Domova mládeže na těchto aktivitách?

Přítomnost DM na VČA	Počet	%
Ano	3	22
Ne	9	64
Občas	2	14
Celkem	14	100

Graf 34 Odpověď na otázku, zda vadí přítomnost žáků z Domova mládeže na aktivitách.

Interpretace:

- Z tabulky 34 a grafu 34 můžeme vyčíst, že 3 respondentům, to je 22 % výzkumného vzorku, vadí přítomnost žáků z Domova mládeže na volnočasových aktivitách. 9 respondentům, to je 64 % výzkumného vzorku, nevadí přítomnost žáků z Domova mládeže na volnočasových aktivitách. 2 respondentům, to je 14 % výzkumného vzorku, občas vadí přítomnost žáků z Domova mládeže na volnočasových aktivitách.

Potvrzení vs. zamítnutí hypotéz

H1 – Ubytování intaktní žáci vědí, co je to pojem mentální postižení.

Pro ověření předpokladu H1 byly porovnány odpovědi všech respondentů z Domova mládeže. Tato hypotéza se vztahuje k položce 3 v dotazníku. Respondenti byli rozděleni dle pohlaví na dívky a chlapce. Tabulka č. 3, graf 3, tabulka č. 4 a graf 4, uvádějí počet a procentuální zastoupení obojího pohlaví. Na základě tabulky č. 3 a grafu 3 lze konstatovat, že 100 % dívek ví, co znamená pojem postižení. Na základě tabulky č. 4 a grafu 4 lze konstatovat, že 92 % chlapců ví, co znamená pojem postižení a 8 % neví, co tento pojem znamená. Uvedené výsledky ukázaly, že dívky vědí častěji, co znamená postižení (100 % : 92 %). To znamená, že 96 % výzkumného vzorku ví, co znamená pojem postižení.

Hypotéza H1 byla potvrzena.

H2 – Intaktním ubytovaným žákům nevadí přítomnost ubytovaných postižených žáků.

Pro ověření předpokladu P2 byly ověřeny odpovědi, které se vztahují k položce č. 8 v dotazníku. Tabulka č. 9 a následně i graf 9 toto prezentují. Z celkového počtu respondentů, to znamená z počtu 24, lze konstatovat, že 17 respondentům, což je v případě našeho výzkumného vzorku 71 %, přítomnost ubytovaných postižených žáků nevadí. 7 respondentům naopak přítomnost ubytovaných postižených žáků vadí, a to je ve výzkumném vzorku 29 %. Uvedené výsledky ukázaly, že intaktním žákům nevadí přítomnost ubytovaných postižených žáků ve škole (71 % : 29 %).

Hypotéza H2 byla potvrzena.

H3 – Mentálně postižení ubytovaní žáci nemají kamaráda mezi ubytovanými intaktními žáky.

Pro ověření hypotézy H3 byly ověřeny odpovědi, které se vztahují k položce č. 5 v dotazníku. Tabulka č. 25 a následně i graf 25 tyto odpovědi předkládají. Z celkového počtu respondentů v Internátě 8 respondentů uvedlo, což je 57 % výzkumného vzorku, že má kamaráda v Domově mládeže. Uvedené výsledky ukázaly, že mentálně postižení žáci mají kamaráda mezi ubytovanými intaktními žáky (57 % : 43 %).

Hypotéza byla zamítnuta. I když je vyjádření těsně nad 50 %, domníváme se, že mnoho mentálně postižených žáků si často myslí, že každý je s nimi kamarád.

H4 – Volnočasová nabídka je pro ubytované žáky intaktní a pro ubytované žáky s mentálním postižením dostačující.

Pro ověření hypotézy H4 byly ověřeny odpovědi, které se vztahují k položce č. 20 a č. 11 v dotazníku. Tabulka č. 19 a č. 31 a následně i graf 19 a 31 tyto odpovědi předkládají. Z celkového počtu respondentů v Domově mládeže nadpoloviční většina provozuje sportovní aktivity (58 %), nadpoloviční většina také navštěvuje volnočasové aktivity v Nízkoprahovém zařízení KamPak (54 %). Mezi další volnočasové aktivity patří vaření (38 %), dobrovolničení (29 %), turistika a tvoření (25 %), kroužky v DDM (21 %) a kroužky v ZUŠ (8 %).

Z celkového počtu respondentů v Internátě nadpoloviční většina (86 %) jako volnočasovou aktivitu uvádí vaření, aktivity v Nízkoprahovém zařízení vyhledává 79 % respondentů, tvoření uvádí 71 %, sportovní aktivity provozuje 57 % respondentů a turistické aktivity vykonává 29 % z dotazovaného výzkumného vzorku, který je ubytován v Internátě. Uvedené výsledky ukázaly, že volnočasová nabídka je pro ubytované žáky intaktní i pro ubytované žáky s mentálním postižením dostačující (58 % : 54 %:79 %:71).

Hypotéza H4 byla potvrzena. Velmi často s žáky mluvíme o nabídce dalších volnočasových aktivit, žáci ve většině případů odpovídají, že o jiné aktivity nemají zájem.

3.4 Doporučení pro praxi

Na základě zjištění výsledků výzkumného šetření byly stanoveny návrhy pro praxi:

- Zjištěné výsledky přinesly informaci o tom, že 92 % respondentů z Domova mládeže má povědomí o tom, co je postižení. 79 % z celkového počtu dotazovaných uvádí, že postižení u člověka není vždy viditelné. Pouze 2 respondenti, to je 8 % výzkumného vzorku, nevědí, co je to mentální postižení. Vzhledem k tomu, že se v populaci nacházejí jedinci bez viditelného postižení, je potřeba s intaktními jedinci hovořit na téma, které toto může objasnit a danou problematiku přiblížit, např. pomocí přednášek, debat, odborných filmů či literatury.
- 17 respondentů, to je 71 % výzkumného vzorku, nemluví během dne se svými vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení. Proto stejně jako v předcházejícím bodě je potřeba častější komunikace na téma problematiky postižených žáků a jejich zařazení do běžného vzdělávacího proudu.
- 7 respondentům, a to v počtu 7 žáků, což je v našem výzkumném vzorku 29 % uvádí, že jim vadí přítomnost ubytovaných postižených žáků. To nás vede k zamyšlení, proč tomu tak je. Domnívám se, že je to proto, že žáci, kteří chodí na SOU Valašské Klobouky, nebyli v rámci školní docházky na základní škole spolužákem postiženého žáka. Dosud je totiž běžné umisťování postižených dětí do praktických škol, a žáci tak postižené jedince potkali až na Středním odborném učilišti Valašské Klobouky.
- Zajímavá shoda panuje u odpovědí u obou skupin ubytovaných žáků, zda mají kamaráda v Domově mládeže či v Internátu. V obou skupinách shodně 9 respondentů odpovědělo kladně. Proto by i nadále mělo Střední odborné učiliště Valašské Klobouky podporovat setkávání postižených žáků s žáky intaktními, a to nejen ve školní výuce, ale i při mimoškolních akcích. Např. pomocí projektových dnů tak rozvíjet přátelské vztahy mezi žáky a upevňovat dosud nabyté vazby, nabízet společné exkurze či jiné volnočasové činnosti.
- Nadpoloviční většina výzkumného vzorku z obou skupin uvádí, že na ubytovacím zařízení probíhají pravidelné volnočasové aktivity, mezi které patří sportovní aktivity, aktivity v Nízkoprahovém zařízení KamPak, turistika, tvoření, vaření a návštěva kroužků

v DDM a ZUŠ. Ve spolupráci se školním pedagogickým pracovištěm se do nového školního roku plánuje rozšířit nabídku volnočasových aktivit dle zájmu a požadavků ubytovaných žáků.

- Z vlastní zkušenosti vím, že nejčastější volnočasovou aktivitou je u mnohých žáků komunikace prostřednictvím sociálních sítí a až poté přichází aktivní využívání činností, které nabízejí pracovníci Internátu a Domova mládeže či volnočasové organizace pracující s dětmi a mládeží. Proto je potřeba ubytované žáky podněcovat intenzivními zážitky prostřednictvím volnočasových aktivit, aby byly rozvíjeny hlubší vztahy mezi ubytovanými a zůstaly v nich trvalé vzpomínky a prožitky.
- Z vlastní zkušenosti také zaznamenávám fakt, že velký počet ubytovaných tráví čas sledováním televize a sledováním různých seriálů. Tedy i tento fakt by bylo možné využít ve prospěch školní výuky a tento jev obohatit o filmovou nabídku, která by byla navázána na školní program a odborné předměty.
- To, co nás také překvapilo, je zjištění, že někteří ubytovaní žáci dobrovolníci. Proto by bylo vhodné k této činnosti zapojit i některé žáky z Internátu, kteří jsou samostatnější a nepotřebují stálý dohled. Vzájemná spolupráce mezi intaktními ubytovanými žáky a ubytovanými postiženými žáky může odstranit, či alespoň omezit, negativní postoj vůči osobám s postižením a napomůže k začlenění a plnému rozvoji potenciálu těchto postižených osob.

ZÁVĚR

Po ukončení základního vzdělávání žáci přicházejí na střední školy, a protože jsou školy vzdálené od jejich místa bydliště, musejí často volit i služby ubytovacích zařízení, jako je Internát a Domov mládeže. Žáci, kteří zde nastoupí, jsou zvyklí na jiný režim, než měli ve svém domově. Nutností je nejen nová adaptace na jiné školní učivo, ale také adaptace na ubytovacím zařízení a prožívání volnočasových aktivit s novými spolužáky. Otázkou je však to, zda tyto činnosti dokážou využít ve svůj prospěch a zda se jim podaří naplnit co nejlepší využití volného času.

Bakalářská práce s názvem *Postoj intaktních žáků k žákům s mentální retardací v rámci ubytování na Internátě SOU Valašské Klobouky* sestává z teoretické a praktické části. Teoretická část se skládá z popisu Středního odborného učiliště Valašské Klobouky, kde se nachází škola, ale také Domov mládeže a Internát. Spolu s obrazem školy byla popsána nabídka volnočasových aktivit pro ubytované žáky. Ve druhé kapitole teoretické části bakalářské práce byla nastíněna problematika mentální retardace, vymezení pojmů, etiologie, klasifikace a charakteristika mentálního postižení, spolu s osobností jedince s mentálním postižením. Teoretická část vycházela z odborné literatury a dalších zdrojů, mezi které i odkazy na právní normy.

Praktická část bakalářské práce se týká výzkumu pomocí dotazníkového šetření. Šetření se uskutečnilo mezi ubytovanými žáky na Internátě a Domově mládeže na SOU Valašské Klobouky, pomocí anonymních dotazníků. Výzkumná část zahrnovala charakteristiku výzkumu, stanovení cílů, hypotéz a metodologii a dále data získaná anonymním dotazníkovým šetřením a jejich rozbor.

Hlavním tématem bakalářské práce byla problematika mentální retardace u žáků, kteří jsou ubytováni v Internátě. Předmětem bakalářské práce byli ubytovaní žáci s mentálním postižením a postoj intaktních žáků k žákům s mentální retardací a také nabídka volnočasových aktivit, které jsou ubytovaným žákům v rámci jejich pobytu nabízeny. Cílem bylo poukázat, jaký vliv má postižení na ubytované žáky a také to, jak žáci tráví volný čas.

Jsem si vědoma toho, že v rámci praktické části nebyly pokryty všechny stránky dané problematiky, ale výsledky, které byly získány, mohou posloužit v budoucnu pro další výzkumy.

POUŽITÁ LITERATURA

1. American Psychiatric Association (APA). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. Washington: APA, 1994. ISBN 0-89042-062-9.
2. ADAMUS, Petr. *Vzdělávání žáků s mentálním postižením*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. 2019. ISBN 978-80-7599-069-3.
3. BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Edukace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: zaměření na edukaci žáků se specifickými poruchami učení*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-38-1.
4. BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Mentální postižení a PAS 2: Distanční studijní text*. Opava: Fakulta veřejných politik v Opavě, 2019. ISBN 978-80-7510-361-1.
5. BARTOŇOVÁ, Miroslava, Barbora BAZALOVÁ a PIPEKOVÁ, Jarmila. *Psychopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. 2., rozšířené a přepracované. vydání. Brno: Paido, 2007 ISBN 978-807-3151-447.
6. BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9.
7. BENDO VÁ, Petra, ZIKL, Pavel. *Dítě s mentálním postižením ve škole: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-802-4738-543.
8. ČERNÁ, M. a kol.(2008). *Česká psychopedie*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1565-3.
9. ČERNÁ, Marie, Šiška JAN, Iva STRNADOVÁ, Tamara KAINOVÁ a Boris TITZL. *Česká psychopedie*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3083-0.
10. ČERNÁ, Marie. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Vydání druhé. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3071-7.
11. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
12. HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a PÁVKOVÁ Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
13. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 8071789275
14. JANKŮ, Kateřina. *Využívání metody snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-915-5.
15. KOZÁKOVÁ, Zdeňka. *Psychopedie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-0991-7.
16. KREJČÍŘOVÁ, Olga, Zdeňka KOZÁKOVÁ a MÜLLER, Oldřich. *Teoretická východiska speciální pedagogiky u osob s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3715-6.
17. LECHTA, Viktor. *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.

18. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní program rozvoje v České republice – Bilá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
19. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní akční plán inkluzivního vzdělávání 2010–2013*. Online. MŠMT, 2010. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/msmt/strategie/narodni-akcni-plan-inkluzivniho-vzdelavani-2010-2013?typ=struktura>. [cit. 2024-06-17].
20. PÁVKOVÁ, Jiřina, HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, HRDLIČKOVÁ, Věra a PAVLÍKOVÁ Alena. *Pedagogika volného času*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
21. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
22. PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
23. PIPEKOVÁ, Jarmila. Pedagogika osob s mentálním postižením – psychopedie. In: VÍTKOVÁ, Marie (ed.). *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. 2., rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.
24. PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.
25. PIPEKOVÁ, Jarmila. *Osoby s mentálním postižením ve světle současných edukativních trendů*. Brno: MSD, 2006. ISBN 80-86633-40-3.
26. POTMĚŠILOVÁ, Petra. *Speciální pedagogika nejen pro sociální pedagogy*. Praha: Parta, 2013. ISBN 9788073201791.
27. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 3., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.
28. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6 aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
29. RENOTIÉROVÁ, Marie a LUDÍKOVÁ, Libuše. *Speciální pedagogika*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-2440873-2.
30. Sdělení č. 209/1992 Sb., sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: *Sbírka zákonů, částka 41/1992*. 18. 3. 1992. ISSN 1211-1244.
31. Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. In: *Sbírka mezinárodních smluv, částka 10, 2010*. 28. října 2009. ISSN 1801-0393.
32. Střední odborné učiliště valašské Klobouky (SOU VK). *Webové sídlo*. Online. SOU VK, nedatováno. Dostupné z: <https://www.souvk.cz>. [cit. 2024-06-17].
33. SUE, Roger. *Vers une société du temps libre?* Paris: Presses Universitaires de France, 1982. ISBN 978-2-1337459-6.
34. SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

35. ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče*. 4., přepracované vydání. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-889-0.
36. UNITED NATIONS (UN). General Assembly resolution 3447. *Declaration on the Rights of Disabled Persons*. UN, 9 December 1975. Online. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/res3447.pdf>. [cit. 2024-06-17].
37. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4., rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2008, 870 s. ISBN 978-80-7367-414-4.
38. VALENTA, Milan a MÜLLER, Oldřich. *Psychopedie: teoretické základy a metodika*. Praha: Parta, 2003. ISBN 80-7320-039-2.
39. VALENTA, Milan, MICHALÍK, Jan, LEČBYCH Martin a kol. Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3829-1. ISSN 1211-1244.
40. VALENTA, Milan, MICHALÍK, Jan, LEČBYCH Martin a kol. *Mentální postižení*. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-20-271-0378-2.
41. VALENTA, Milan, PETRÁŠ, Petr, HANAÁK, Petr a MICHALÍK, Jan. *Metodika práce se žákem s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3311-0.
42. VESELÁ, Jana. *Základy sociologie volného času*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999. ISBN 80-7194-187-5.
43. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Dokumenty Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením. *Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010–2014*. Online. Vláda ČR, 30. 3. 2010. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/vvzpo/dokumenty/narodni-plan-vytvareni-rovnych-prilezitosti-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim-na-obdobi-2010---2014-70026>. [cit. 2024-06-17].
44. Vyhláška 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. In: *Sbírka zákonů, částka 4/2005*. 11. 1. 2005. ISSN 1211-1244.
45. Vyhláška 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: *Sbírka zákonů, částka 20/2005*. 17. 2. 2005. ISSN 1211-1244.
46. Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování. In: *Sbírka zákonů, částka 34/2005*. 8. 3. 2005. ISSN 1211-1244.
47. Vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních. In: *Sbírka zákonů, částka 34/2005*. 8. 3. 2005. ISSN 1211-1244.
48. Vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol a školských zařízení a školní matriky a o předávání údajů z dokumentace škol a školských zařízení a ze školní matriky (vyhláška o dokumentaci škol a školských zařízení). In: *Sbírka zákonů, částka 125/2005*. 19. 9. 2005. ISSN 1211-1244.

49. Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. In: *Sbírka zákonů, částka 141/2005*. 17. 10. 2005. ISSN 1211-1244.
50. Vyhláška č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: *Sbírka zákonů, částka 56/2011*. 6. 6. 2011. ISSN 1211-1244.
51. Vyhláška č. 214/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb. In: *Sbírka zákonů, částka 76/2012*. 25. 6. 2012. ISSN 1211-1244.
52. Vyhláška č. 256/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb. In: *Sbírka zákonů, částka 87/2012*. 23. 7. 2012. ISSN 1211-1244.
53. Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: *Sbírka zákonů, částka 10/2016*. 28. 1. 2016. ISSN 1211-1244.
54. VÍTKOVÁ, Marie (ed.). *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2., rozšířené a přepracované vydání. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.
55. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů, částka 190/2004*. 10. 11. 2004. ISSN 1211-1244.
56. Zákon č. 49/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, částka 17/2009*. 18. 2. 2009.
57. Zákon č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů, 37/2015*. 17. 4. 2015. 1211-1244.
58. *10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10)*. Online. Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS), 1. 1. 2022. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--klasifikace--mezinarodni-klasifikace-nemoci-mkn-10>. [cit. 2024-06-17].

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK PRO INTAKTNÍ ŽÁKY NA DOMOVĚ MLÁDEŽE PŘI SOU VALAŠSKÉ KLOBOUKY

DOTAZNÍK A

Prosím o vyplnění, dotazník je zcela anonymní a slouží k podkladům bakalářské práce na Univerzitě Palackého Olomouc

1. Pohlaví?

- a) dívka
- b) chlapec

2. Věk?

- a) 15–16 let
- b) 17–18 let
- c) 19 let a více let

3. Postižení-víte, co tento pojem znamená?

- a) ano
- b) ne

4. Myslíte si, že postižení je u člověka vždy viditelné?

- a) ano
- b) ne

5. Mentální postižení – víte o jaké postižení se jedná?

- a) ano
- b) ne

6. Znáte někoho s mentálním postižením?

- a) ano
- b) ne

- 7. Mluvíte během dne v Domově mládeže a Internátě s vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení?**
- a) ano
 - b) ne
- 8. Vadí Vám přítomnost ubytovaných postižených žáků?**
- a) ano
 - b) ne
- 9. Co si myslíte o zařazení mentálně postiženého žáka, do SOU Valašské Klobouky?**
- a) vadí mi to
 - b) nevadí mi to
- 10. Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?**
- a) ano
 - b) ne
- 11. Napište kladné stránky, proč je dobré mít na SOU Valašské Klobouky postižené žáky:**
- 12. Napište, proč se domníváte, že postižení žáci nepatří na SOU Valašské Klobouky:**
- 13. Znáte postižené žáky, kteří jsou ubytováni jménem?**
- a) ano
 - b) ne
- 14. Je některý z postižených žáků ubytovaných v Internátě Vaším kamarádem?**
- a) ano
 - b) ne
- 15. Scházíte se s ostatními postiženými žáky v Internátě a Domově mládeže?**
- a) ano
 - b) ne

16. Jestliže jste na otázku č. 15 uvedli odpověď ano, napište prosím místo (lze více odpovědí):

- a) prostory školy
- b) školní akce
- c) školní jídelna
- d) domov mládeže a internát
- e) cestou do školy
- f) při zájmových aktivitách
- g) jinde

17. Probíhají na Domově mládeže pravidelné volnočasové aktivity?

- a) ano
- b) ne

18. Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?

- a) ano
- b) ne

19. Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?

- a) ano
- b) ne

20. Volnočasové aktivity v Domově mládeže (vyberte všechny varianty):

- a) sportovní aktivity
- b) tvoření
- c) šachový kroužek
- d) vaření
- e) nízkoprahové zařízení Kam Pak
- f) kroužky na DDM
- g) kroužky na ZUŠ
- h) turistika
- i) dobrovolničení

21. Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Internátu?

- a) ano
- b) ne

22. Vadí vám přítomnost žáků z Internátu na těchto aktivitách?

- a) ano
- a) ne
- b) občas

PŘÍLOHA B – DOTAZNÍK PRO ŽÁKY NA INTERNÁTĚ PŘI SOU VALAŠSKÉ KLOBOUKY

DOTAZNÍK B

Prosím o vyplnění, dotazník je zcela anonymní a slouží k podkladům bakalářské práce na Univerzitě Palackého Olomouc

1. Pohlaví?

- a) dívka
- b) chlapec

2. Věk?

- a) 15–16 let
- b) 17–18 let
- c) 19 let a více let

3. Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?

- a) ano
- b) ne

4. Znáte žáky, kteří jsou ubytováni v Domově mládeže jménem?

- c) ano
- d) ne

5. Je některý z žáků ubytovaných v Domově mládeže Vaším kamarádem?

- a) ano
- b) ne

6. Scházíte se s ostatními žáky v Internátě a Domově?

- a) ano
- b) ne

7. Jestliže jste na otázku č. 6 uvedli odpověď ano, napište prosím místo (lze více odpovědí):

- a) prostory školy
- b) školní akce
- c) školní jídelna
- d) domov mládeže a internát
- e) cestou do školy
- f) při zájmových aktivitách
- g) jinde

8. Probíhají na Internátě pravidelné volnočasové aktivity?

- a) ano
- b) ne

9. Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?

- a) ano
- b) ne

10. Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?

- a) ano
- b) ne

11. Volnočasové aktivity na Internátě (vyberte všechny varianty):

- a) sportovní aktivity
- b) tvoření
- c) šachový kroužek
- d) vaření
- e) nízkoprahové zařízení Kam Pak
- f) kroužky na DDM
- g) kroužky na ZUŠ
- h) turistika
- i) dobrovolničení

12. Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Domova mládeže?

- a) ano
- b) ne

13. Vadí vám přítomnost žáků z Domova mládeže na těchto aktivitách?

- a) ano
- b) ne
- c) občas

SEZNAM POJMŮ A ZKRATEK

AAMR	American Association on Mental Retardation; Americká asociace pro mentální retardaci
CNS	Centrální nervový systém
ČR	Česká republika
DDM	Dům dětí a mládeže
DM	domov mládeže
DM/I	Domov mládeže a Internát Valašské Klobouky
DNA	deoxyribonukleová kyselina
ISCD	International Standard Classification of Education, mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
IQ	Intelligenční kvocient
LMP	lehké mentální postižení
MKN	Mezinárodní klasifikace nemocí
MP	mentální postižení
MR	mentální retardace
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
SOU	střední odborné učiliště
SOU VK	Střední odborné učiliště Valašské Klobouky
ŠPP	školní poradenské pracoviště
ŠVP	Školní vzdělávací plán
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pohlaví DM.....	34
Tabulka 2 Věk DM	34
Tabulka 3 Postižení – víte co tento pojem znamená?	35
Tabulka 4: Postižení – víte, co tento pojem znamená?	36
Tabulka 5 Myslíte si, že postižení je u člověka vždy viditelné?.....	37
Tabulka 6 Mentální postižení – víte, o jaké postižení se jedná?.....	37
Tabulka 7 Znáte někoho s mentálním postižením?.....	38
Tabulka 8 Mluvíte během dne v Domově a Internátě s vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení?	39
Tabulka 9 Vadí vám přítomnost ubytovaných postižených žáků?	40
Tabulka 10 Co si myslíte o zařazení mentálně postiženého žáka, do SOU Valašské Klobouky?.....	41
Tabulka 11 Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?	41
Tabulka 12 Znáte postižené žáky, kteří jsou ubytováni jménem?	43
Tabulka 13 Je některý z postižených žáků ubytovaných v Internátě vaším kamarádem?	44
Tabulka 14 Scházíte se s ostatními postiženými žáky v Internátě a Domově mládeže?	44
Tabulka 15 Místo setkání s ostatními postiženými spolužáky na SOU Valašské Klobouky ..	45
Tabulka 16 Probíhají v Domově mládeže pravidelné volnočasové aktivity?	47
Tabulka 17 Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?	48
Tabulka 18 Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?	49
Tabulka 19 Volnočasové aktivity v Domově mládeže	50
Tabulka 21 Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Internátu?	51
Tabulka 22 Vadí vám přítomnost žáků z Internátu na těchto aktivitách	52
Tabulka 23 Pohlaví I.....	52
Tabulka 24 Věk I	53
Tabulka 25 Domníváte se, že jsou speciální třídy i v jiných školách?	54
Tabulka 26 Znáte žáky, kteří jsou ubytováni v Domově mládeže jménem?	55
Tabulka 27 Znáte žáky, kteří jsou ubytováni na Domově mládeže jménem	55
Tabulka 28 Je některý z žáků ubytovaných v Domově mládeže vaším kamarádem?	56
Tabulka 29 Scházíte se s ostatními žáky v Internátě a Domově mládeže?.....	56
Tabulka 30 Místo setkání s ostatními spolužáky na SOU Valašské Klobouky	57
Tabulka 31 Probíhají v Internátě pravidelné volnočasové aktivity?.....	58
Tabulka 32 Účastníte se pravidelně volnočasových aktivit?	59
Tabulka 33 Jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů?	60
Tabulka 34 Volnočasové aktivity v Internátě.	61
Tabulka 35 Účastníte se volnočasových aktivit spolu s žáky Domova mládeže?	62
Tabulka 36 Vadí vám přítomnost žáků z Domova mládeže na těchto aktivitách?	63

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Odpověď na pohlaví respondentů.....	34
Graf 2 Odpověď na věk respondentů.....	35
Graf 3 Odpověď na otázku, zda vědí, co je to postižení (dívky).....	35
Graf 4 Odpověď na otázku, zda vědí, co je to postižení (chlapci).....	36
Graf 5 Odpověď na otázku, zda je postižení u člověka vždy viditelné.	37
Graf 6 Odpověď na otázku, zda vědí, o jaké postižení se jedná.....	38
Graf 7 Odpověď na otázku, zda znají někoho s mentálním postižením.	39
Graf 8 Odpověď na otázku, zda mluví během dne na Domově a Internátě s vychovateli o žácích, kteří navštěvují SOU Valašské Klobouky a mají určitá postižení.	39
Graf 9 Odpověď na otázku, zda jim vadí přítomnost ubytovaných postižených žáků.	40
Graf 10 Odpověď na otázku, co si myslí o zařazení mentálně postiženého žáka do SOU Valašské Klobouky.	41
Graf 11 Odpověď na otázku, zda se domnívají, že jsou speciální třídy i v jiných školách.	42
Graf 12 Odpověď na otázku, zda znají postižené žáky, kteří jsou ubytováni jménem.....	43
Graf 13 Odpověď na otázku, zda je některý z postižených žáků ubytovaných na Internátě kamarádem.....	44
Graf 14 Odpověď na otázku, zda se schází s ostatními postiženými na Internátě a Domově mládeže.	45
Graf 15 Odpověď na otázku, na jakém místě se schází s ostatními postiženými spolužáky na SOU Valašské Klobouky.	46
Graf 16 Odpověď na otázku, zda probíhají v Domově mládeže pravidelné volnočasové aktivity.	47
Graf 17 Odpověď na otázku, zda se účastní pravidelných volnočasových aktivit.	48
Graf 18 Odpověď na otázku, zda jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů.	49
Graf 19 Odpověď na otázku, jaké jsou volnočasové aktivity v Domově mládeže.	50
Graf 20 Odpověď na otázku, zda se účastní volnočasových aktivit spolu s žáky Internátu.	51
Graf 21 Odpověď na otázku, zda vadí přítomnost žáků z Internátu na aktivitách.	52
Graf 22 Odpověď na pohlaví respondentů.....	53
Graf 23 Odpověď na věk respondentů.....	54
Graf 24 Odpověď na otázku, zda se domnívají, že jsou speciální třídy i v jiných školách.	54
Graf 25 Odpověď na otázku, zda znají žáky, kteří jsou ubytováni na Domově mládeže jménem.	55
Graf 26 Odpověď na otázku, zda je některý z žáků ubytovaných v Domově mládeže něčím kamarádem.....	56
Graf 27 Odpověď na otázku, zda se schází s ostatními na Internátě a Domově mládeže.	57
Graf 28 Odpověď na otázku, na jakém místě se schází s ostatními spolužáky na SOU Valašské Klobouky.	58
Graf 29 Odpověď na otázku, zda probíhají na Internátě pravidelné volnočasové aktivity.	59
Graf 30 Odpověď na otázku, zda se účastní pravidelných volnočasových aktivit.	60
Graf 31 Odpověď na otázku, zda jsou volnočasové aktivity pořádány vždy pod vedením vychovatelů.....	61
Graf 32 Odpověď na otázku, jaké jsou volnočasové aktivity na Internátě.....	62
Graf 33 Odpověď na otázku, zda se účastní volnočasových aktivit spolu s žáky Domova mládeže.....	63
Graf 34 Odpověď na otázku, zda vadí přítomnost žáků z Domova mládeže na aktivitách.....	64